

Rettferdig miljøpolitikk

Rødts plan for en ambisiøs og naturvennlig klima- politikk

Innhold

Klimaomstillingen må være rettferdig	s. 4
Rødts viktigste krav til klimapolitikken mot 2035	s. 6
Rødts plan i korthet	s. 7
Stans elitens luksusforbruk, og omfordel for et mer bærekraftig samfunn	s. 11
Handlekraftig klimapolitikk på naturens premisser	s. 13
Grønn industriomstilling	s. 16
Transport og anleggsmaskiner	s. 20
Sjøfart, fiske og havbruk	s. 25
Jordbruk og matsystem	s. 28
Avfall, bygg og oppvarming	s. 30
Olje og gass	s. 33
Kraft til folk, foredling og utslippskutt	s. 35
Sum av alle kutt	s. 42

Rødts stortingsgruppe

Postadresse: Stortinget, Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo

E-post: postmottak.rodt@stortinget.no

Telefon: 23 31 23 95

Rødt

Adresse: Storgata 33c, 0184 Oslo

E-post: roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Utgitt mai 2025.

Klimaomstillingen må være rettferdig

Det haster å kutte klimagassutslipp for å stanse de verste utslagene av de menneskeskapte klimaendringene. Fram til nå har det ikke skortet på visjoner, men de konkrete politiske tiltakene for å få ned utslipp har ikke monnet.

Klimakrisen er grunnleggende urettferdig. Konsekvensene rammer de fattigste og mest sårbare landene og menneskene i verden aller hardest, imens det er de rikeste landene som historisk har størst ansvar for klimagassutslippene. Men det er også store forskjeller mellom folk i de ulike landene. Det gjelder definitivt også i Norge. Siden 1990 har både de med dårlig og vanlig råd redusert sine utslipp her hjemme, mens de rikeste har økt sine klimagassutslipp. Dette viser at rettferdig klimapolitikk ikke bare er et slagord av symbolsk verdi, men helt nødvendig dersom vi skal få ned utslippene.

Avgifter og andre tiltak som ikke tar hensyn til sosial og geografisk ulikhet kan i verste fall øke motstanden mot klimaomstillingen. Når alle ser at noen kan kjøpe seg fri fra dugnaden, mens andre ikke har råd til klimavennlige alternativer, mister klimapolitikken legitimitet. Det trengs kraftfulle grep i møte med en så alvorlig krise som rammer så urettferdig. Derfor vil Rødt innføre en egen klimaskatt for de aller rikeste, og forby eller innføre strenge restriksjoner på de mest groteske utslagene av luksusforbruk – som privatfly og store luksusyachter.

Vi ser også at klimakrisen noen ganger blir brukt som argument for å bygge ned naturen, for eksempel gjennom økt press for å bygge ut vindkraft, eller til og med gå løs på vernede vassdrag. Rødt tror Norge vil gjøre oss selv tidenes bjørnetjeneste dersom vi bruker klimapolitikken til å forsterke naturkrisen. Både klimagassutslippene og nedbygging av natur truer jordens tåleevne. Derfor er det ikke nok at klimapolitikken er rettferdig; den må også være på naturens premisser.

Rødt er opptatt av at klimaomstillingen ikke skal bli en overgang til massearbeidsledighet. For et land som Norge, der så mange arbeidsplasser er knyttet til olje- og gassproduksjon, er det avgjørende å bruke næringspolitiske verktøy for å få til en rettferdig omstilling og mange nok arbeidsplasser. Rødt mener at det ikke går an å legge ned petroleumsindustrien over natten, men vi må legge om oljepolitikken og sikre en rettferdig omstilling.

I dag ser vi hvordan produksjon av fossil energi får forrang over fastlandsindustrien, som baserer seg på fornybar kraft. Det fremste eksempelet på dette er politikken med elektrifisering av norsk olje og gass. I stedet for å sikre fornybar kraft til annen industri og næringsvirksomhet, investeres det massivt i å elektrifisere norsk petroleumsindustri. Ren energi fra land brukes til å pynte på Norges eget klimaregnskap, mens den fossile energien som produseres fortsatt skal selges til og brennes i utlandet. Samtidig får vi større konkurranse om den rene kraften, som truer annen og mer klimavennlig industri.

I denne planen viser Rødt hvordan handlekraftig og rettferdig klimapolitikk på naturens premisser ser ut i praksis.

*Marie Sneve Martinussen, leder
Sofie Marhaug, 2. nestleder og energi- og miljøpolitisk
talsperson*

Foto: Ihne Pedersen

Rødts viktigste krav til klimapolitikken mot 2035

RØDTS VIKTIGSTE KRAV:

- Vi må ha nasjonale klimamål til både 2030 og 2035. Utslippskuttene skal ikke løses gjennom kvotekjøp, som betyr å betale for omstilling i andre land, heller enn i Norge.
- Vi må få en mer rettferdig og naturvennlig klimapolitikk.
- Vi må prioritere omstilling av industrien, utslippskutt i veitransporten, kutt i antall flygninger, energieffektivisering og naturvern som forhindrer utslipp av klimagasser.

Våren 2025 behandler Stortinget både regjeringens klimamelding og forslag til nytt klimamål for 2035. Regjeringen foreslår at utslippene reduseres med minst 70–75 prosent innen 2035, men har valgt å ikke tallfeste hvor mye av dette som skal skje i Norge.¹ I tillegg skroter de målsetningen fra Hurdalsplattformen om 55 prosents innenlands kutt i 2030 helt. I praksis vil det å ikke fastsette et nasjonalt mål medføre at Norge kan betale andre land for å kutte utslipp for oss. Med andre ord er det ikke viktig for regjeringen om de bruker penger på grønn omstilling i Norge eller i utlandet. Dette er Rødt grunnleggende uenig i – og det er også stikk i strid med hva miljøbevegelsen, LO og regjeringens eget direktorat anbefaler.

Regjeringens lave ambisjoner kommer også tydelig frem i den nye klimameldingen, som nesten ikke inneholder noen nye, konkrete tiltak. Basert på framskrivingene av dagens politikk og effekten av tiltakene regjeringen sier de skal gjennomføre, ligger de norske menneskeskapte utslippene an til å reduseres med 47 prosent i 2035.² Vi er med andre ord langt unna å kutte 55 prosent innen 2030.

I planen du nå leser viser vi i Rødt hvordan det er fullt mulig å vedta ambisiøse mål, men også at målene kan oppnås med konkrete tiltak og en helhetlig plan. Norge skal føre en klimapolitikk som kutter utslipp globalt,

uavhengig av om dette teller på våre regnskap eller ikke. For det første mener Rødt at Norge skal stå ved målet om å kutte 55 prosent av klimagassutslippene i 2030 sammenlignet med 1990. Vår klimaplan viser at det er mulig å kutte det meste av dette – omtrent 50 prosent – innenlands. Rødt jobber for at det legges inn et nasjonalt utslippsmål for 2030 i klimaloven, og at dette bør være på 50 prosent.

For det andre anser vi at Norge burde lovfeste en målsetning om å redusere 80 prosent av klimagassutslippene fra 1990-nivå innen 2035. Rødt mener at så mye som mulig av kuttene skal skje i Norge, og at vi må ha et nasjonalt delmål om minimum 60 prosent innenlands reduksjon. Ut over dette skal vi bidra til utslippskutt i samarbeid med andre land, inkludert utslipp som i realiteten er norske, men som ikke telles i det nasjonale klimaregnskapet.

Det er viktig å sette seg de rette målene, men målene må bli fylt med politikk. For Rødt er tiltakene som sikrer en mer rettferdig, ambisiøs og naturvennlig klimapolitikk det aller viktigste. Vi fokuserer særlig på omstilling av industrien, utslippskutt i veitransporten og kutt i flygninger, bedre og mer rettferdig støtte til energieffektivisering, og å ta bedre vare på naturens karbonlagre.

1. Prop. 129 L (2024–2025) *Endringer i klimaloven (klimamål for 2035)*.

2. Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, side 33.

Rødts plan i korthet

Rødts hovedtiltak for en rettferdig klimaomstilling

- All politikk må ta som utgangspunkt at Norge skal være et nullutslippssamfunn innen 2050.
- Kutte mest mulig utslipp innenlands, og unngå bruk av kvotekjøp for å oppnå de nasjonale klimamålene.
- Øke CO2-avgiften gradvis, og betale beløpet tilbake gjennom en omfordelende klimarabatt. Ordningen må være progressiv med en øvre inntektsgrense, og gi ekstra kompensasjon til barnefamilier og folk i distriktene.
- Redusere luksusforbruk og styrke finansiering av klimatiltak gjennom økt skatt på de høyeste inntektene.
- Stanse naturnedbyggingen og foreta en stortilt restaurering av karbonrike naturarealer.
- Sikre rimelig og ren energi til klimaomstillingen gjennom nasjonal kontroll over og strengere prioritering av kraften.
- Utvide og utnytte statens direkte eierskap mer aktivt for å få til klimatiltak.
- Omklassere deler av oljefondet i klimavennlige investeringer og ta fondet ut av selskaper som bidrar til store miljø- og klimaødeleggelser.
- Styrke kommunenes økonomi både direkte og gjennom ordninger som Klimasats og Natursats.
- Reversere oppsplittingen og anbudsutsettingen, og gjennomføre en stortilt satsing på jernbane og kollektivtransport.
- Sikre en langsiktig og forutsigbar finansiering av karbonfangst- og lagringsteknologi for fastlandsindustrien, avfallsforbrenning og petroleumssektoren.
- Kreve omstillingsplaner for hele oljeindustrien gjennom andre midler enn naturfiendtlig elektrifisering av norsk olje og gass.
- Ivareta og styrke klimasamarbeidet med og mellom fagbevegelsen og miljøbevegelsen.
- Trappe opp klimafinansiering til land i det globale sør.

Sofie Marhaug, nestleder i Rødt.

Foto: Ihne Pedersen

Altfor lenge har fokuset i klimapolitikken vært på målsetninger langt fram i tid, og for lite om konkret handling. Regjeringen og stortingsflertallet har dratt bena etter seg, og nå har vi dårlig tid. I 2023 lå utslippene fra norsk territorium på 46,7 millioner tonn, som tilsvarer en nedgang på kun 9,1 prosent fra 1990-nivå. Med dagens politikk ligger utslippene an til å reduseres med 57 prosent først i 2035.³ Det er kun fem år til 2030, og den neste tiårsperioden blir avgjørende for å nå klimamålene og stake ut kursen mot lavutslippssamfunnet.⁴

Denne planen inneholder den konkrete klimapolitikken til Rødt. Hvert kapitel kan leses som en delplan for ulike samfunnssektorer, og viser hvordan de menneskeskapte klimagassutslippene fra norsk territorium kan reduseres frem mot både 2030 og 2035. Helt til slutt i rapporten presenteres en oversikt over tiltak og tilhørende utslippskutt. Sammenlagt så reduserer vi utslippene med 21,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2030 og 37 millioner tonn i 2035 sammenlignet med 2023. Dette tilsvarer reduksjon på 50,9 prosent i 2030 og 81,1 prosent i 2035 fra 1900-nivå.

Rettferdig omstilling

Klimapolitikken må ha folkelig legitimitet. Hvis vi skal klare å skaffe oppslutning om klimaomstillingen må de som forurenser mest og tjener mest også bidra mest – og mye mer enn i dag. I Norge er det stor forskjell i utslipp basert på hvor godt du sitter i det. En politikk som får ned ulikheten og hindrer maktkonsentrasjon er også bra for å få ned utslippene, siden de superrikes inntekter og formuer går til økt forbruk, som igjen bidrar til større klimagassutslipp. På toppen foreslår vi å innføre en egen klimaskatt for høye millioninntekter, som skal begrense luksusforbruk og investeres i utslippskutt. Rødt vil forby privatfly, innføre en progressiv flyavgift og gjeninnføre en båtmotoravgift for de største, dyreste og mest forurensende fritidsbåtene.

Skatter og avgifter kan ramme urettferdig, både økonomisk og geografisk. Derfor ønsker Rødt å minimere bruken av flate avgifter og differensiere flere miljøavgifter etter inntekt eller forbruk. Vi vil innføre en ordning der de økte avgiftsinntektene fra CO₂-avgiften tilbakebetales som en «klimarabatt» til folk med lav inntekt og i distriktene.

Nasjonal kontroll og aktiv næringspolitikk

Når samfunnet skal bli mindre oljeavhengig trenger vi politisk styring og en aktiv stat, med storstilt satsing på løsninger som både kutter utslipp og skaper arbeidsplasser. Rødt ønsker en demokratisk styrt industripolitikk, hvor vi verken overlater industriens fremtid til markedet som høyrepartiene ønsker, eller kaster milliarder i subsidier uten vilkår på luftslott. Hvis leverandørindustrien skal overleve omstillingen bort fra en oljeøkonomi, må Norge starte med en aktiv næringspolitikk igjen. Vi bør være villige til å bruke statlige økonomiske muskler og demokratisk styring til å støtte opp om de næringene som skal sysselsette folk i industrien og på verftene langs kysten. Det er også helt avgjørende med demokratisk kontroll over krafta for å sikre avkarboniseringen av den kraftforedlende industrien og resten av næringslivet.

Finansformue på bok har lite å si om femti eller hundre år dersom industrien er nedbygd, arbeidsplassene forsvunnet og klimaet har kollapset. Rødt mener vi må bruke deler av oljefondet på klimainvesteringer her hjemme. Vi vil også at offentlige eierposisjoner, statlige som kommunale, skal brukes aktivt for å oppnå politiske mål under demokratisk kontroll. Staten bør gradvis kjøpe seg opp i viktige selskaper som Equinor, Norsk Hydro og Yara, arbeide for å få til klimatiltak og gi mer tilbake til samfunnet, ikke aksjonærer.

Kommunene har en nøkkelrolle

Norges kommuner og fylker er sentrale i klimaomstillingen. Mange av tjenestene som må bli utslippsfrie, slik som kollektivtilbudet, driftes av kommunene. Utslippskutt betyr ofte kostbare investeringer for kommuner som allerede sliter økonomisk fra før. Utslippskutt skal ikke gå ut over velferdstjenestene – men da må også en større andel av skatteinntektene tilbake til lokale myndigheter. I tillegg bør klima og natur prioriteres mye høyere i styringen av kommunalt eide selskaper og når det kommer til offentlige innkjøp og anskaffelser.

3. Meld. St. 25 (2024-2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, side 33.

4. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 38.

Rødt vil også styrke den vellykkede tilskuddsordningen Klimasats.⁵ I 2024 ble det søkt om 712 millioner kroner, samtidig som regjeringen i statsbudsjettet foreslo å halvere tilskuddene.⁶ I 2025 har det allerede blitt søkt om 300 millioner kroner i støtte, mens potten kun er på litt over 100.⁷ Klimasats må gjøres til en permanent ordning, og bevilgningene økes, inkludert til Hurtigbåt-programmet.

Klima og natur går hånd i hånd

I Norge har en markedsstyrt tilnærming uten helhetlig planlegging ført til at naturen har blitt bygget ned og splittet opp bit for bit. Løsninga på klimakrisa er ikke å bygge ned mer norsk natur, enten det dreier seg om vindkraftanlegg i naturen, eller å gå løs på vernede vassdrag. All kraftproduksjon medfører naturinngrep, og utbygginga av vann- og vindkraft har allerede lagt beslag på natur og økosystemer. Både klimagassutslippene og nedbygging av natur truer planetens tåleevne, og de to krisene forsterker dessuten hverandre. Når naturen bygges ned, forsvinner også jordas naturlige karbonlager. Derfor er klimapolitikken nødt til å være på naturens premisser. I denne planen viser Rødt helt konkret hvordan vi skal kutte utslipp på en rettferdig måte, ha tilgang på nok strøm, og ikke rasere mer natur.

Internasjonalt ansvar

Denne planen viser hvordan vi kan redusere utslipp slik disse regnes under Parisavtalen og omfatter dermed ikke utslipp som skjer utenfor Norges territorium. Samtidig fører norsk forbruk til indirekte utslipp som ikke er del av det norske klimaregnskapet. Vi importerer både mat, råvarer, byggematerialer og forbruksvarer, og transporter oss selv og varer over landegrensene. I tillegg tjener vi stort på petroleumseksport, som resulterer i klimagassutslipp i utlandet som sammenlagt er 10 ganger større enn Norges totale utslipp.⁸

Rødt mener at kuttene til rike land primært skal tas innenlands, og ikke gjennom kvotekjøp. Vi er like fullt opptatt av å føre en politikk som demper etterspørselen etter fossil energi globalt og bidrar med klimafinansiering til andre land. Norge er rikt på penger, arbeidskraft og naturressurser. Rødt vil øke bevilgninger til miljø- og klimatiltak i det globale sør gjennom bilaterale og multilaterale kanaler i form av gaver heller enn lån. Denne innsatsen bør komme i tillegg til oppfyllelse av Norges klimamål. Rødt mener dessuten at Norge bør jobbe for en karbonskatt på internasjonal skipsfart og luftfart, og for en avtale mellom olje- og gassproduserende land for felles kutt i produksjon og salg. Vi vil også at det etableres et nasjonalt regnskap for utslipp som er forårsaket i utlandet gjennom vareimport.

5. Miljødirektoratet. (2023). *Effektivurdering av Klimasats. Støtte skreddersydd for kommunenes klimaarbeid*. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2023/juni-2023/effektivurdering-av-klimasats-stotte-skreddersydd-for-kommunenes-klimaarbeid/>.

6. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 48.

7. Miljødirektoratet. «86 kommunar og fylke vil ha Klimasats-støtte.» Publisert 09.04.2025. <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2025/april-2025/86-kommunar-og-fylke-vil-ha-klimasats-stotte/>

8. NOU 2023: 25 *Omstilling til lavutslipp*, side 155-6.

Metode og referansebruk

De politiske tiltakene og virkemidlene i denne planen tar utgangspunkt i Rødts arbeidsprogram for 2025–2029, som ble vedtatt på Rødts landsmøte i 2025. Dette er vår tredje helhetlige klimaplan, og bygger videre på planene fra 2022 og 2021. Den bygger også videre på flere andre rapporter fra de siste årene, inkludert:

- En grønn og framtidsrettet industrireisning i Norge: Rødts plan for en ny og grønn industriell revolusjon (2022).
- Rødts kraftplan: Kraft til folk og foredling (2023).
- Demokratisk kontroll over krafta: Rapport fra Rødts interne energikommisjon (2024)
- Ta vare på Norge – Rødts plan for å sikre en levende natur og en aktiv næringspolitikk (januar 2025).
- Makspris på strøm på 1-2-3 (februar 2025).

Når det kommer til konkret politikk, har vi i stor grad basert oss på Miljødirektoratets *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*. For det meste utgår vi fra Miljødirektoratets tiltaksliste og anslag for utslippskutt. I de tilfellene hvor Rødt er mer ambisiøse, fremskynder vi utslippskutt med x-antall år, slik at Miljødirektoratets beregninger fortsatt ligger til grunn. I noen tilfeller baserer vi oss på andre kilder eller egne beregninger. Disse tilfellene er tydelig markert. Det er også viktig å poengtere at det rår usikkerhet om utslippspotensialet til tiltakene som presenteres i denne planen.

Vi er ikke like utdypende som Miljødirektoratet, og dersom man ønsker å lese mer inngående om tiltakene, så er årets tiltaksark tilgjengelig digitalt.⁹ Slik som Miljødirektoratet utgår vi fra år 2023 når vi omtaler «dagens» utslippsnivåer for ulike sektorer. Årsaken er at dette er seneste året som Statistisk sentralbyrå har fullstendig data for de menneskeskapte utlippene fra norsk territorium.¹⁰

Miljødirektoratet opererer med en såkalt referansebane over den forventede utslippsreduksjonen, som i sin tur bygger på utslippsframskrivningene fra Finansdepartementet.¹¹ Framskrivningene baserer seg på videreføring av vedtatt politikk. Her inngår for eksempel karbonfangst- og lagring ved Brevik sementfabrikk og avfallsanlegget på Klemetsrud. Miljødirektoratets referansebane og framskrivingen samsvarer nesten helt.¹² I årets utgave er ca. 8 millioner tonn CO₂-ekv. inkludert i referansebanen. For de meste er vi enige i de underliggende premisene for forventede reduksjoner. Dette er derimot ikke tilfelle for petroleumssektoren, hvor verken tiltakene eller referansebanen, som legger opp til elektrifisering av sokkelen, er med i vår plan for utslippskutt.

Areal- og skogbrukssektoren spiller en avgjørende rolle når det kommer til både utslipp av klimagasser og fjerning av CO₂ fra atmosfæren. Men denne planen fokuserer på utlippene fra menneskelig aktivitet innenfor norsk territorium, og ikke på konsekvenser av arealbruk og prosesser i naturen. Forpliktelsene – og utfordringene – knyttet til Norges samarbeid med EU om LULUCF¹³ er heller ikke en tematikk som diskuteres i denne rapporten.

9. Miljødirektoratet. «Klimatiltak 2025.» <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimatiltak/tiltaksark-2025/>.

10. SSB. «Utslipp til luft [kildetabell 13931].» <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>.

11. Meld. St. 1 (2024-2025). *Nasjonalbudsjett 2025*, side 92-99.

12. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 206-207.

13. "Land use, land use change and forestry."

Stans elitens luksusforbruk, og omfordel for et mer bærekraftig samfunn

MENS VANLIGE FOLK HAR REDUSERT SINE UTSLIPP, ØKER DE RIKESTE SINE. DERFOR VIL RØDT:

- Ha en ekstra skatt på de høyeste inntektene for å finansiere klimatiltak.
- Innføre en klimarabatt hvor økning i CO₂-avgiften betales ut til folk med dårlig råd og i distriktene.
- Innføre forbud og begrensninger på forurensende luksusforbruk.

Det er velkjent at rike land forurensar langt mer enn fattige land. Men forskning fra World Inequality Lab viser at ulikhet i utslipp internt i land har økt kraftig i senere tid, og er nå større enn forskjellene mellom land.¹⁴ Utviklingen går feil vei. I Norge har folk med dårlig og vanlig råd redusert sine utslipp. Samtidig har de 10 prosent rikeste i Norge økt sine utslipp betraktelig, fra 25 tonn CO₂-ekvivalenter i 1990, til 32,5 tonn i 2022.¹⁵ Det er med andre ord helt nødvendig å stanse de aller rikestes luksusforbruk. Rødt vil gjennomføre flere tiltak som målrettet går inn for å kutte utslipp på en rettferdig måte. Dette er ikke minst viktig for klimapolitikens demokratiske legitimitet, slik at folk ikke opplever at noen stikker av fra hele klimadugnaden, mens folk med lavt forbruk får store byrder.

Klimaskatt for de rikeste

Den store karbonulikheten undergraver klimadugnaden. Hvis vi skal klare å få oppslutning om klimapolitikken, må de rikeste bidra mest – og mye mer enn i dag. En politikk som får ned ulikheten er også bra for å få ned utslippene, fordi de superrikes inntekter og

formuer går til økt forbruk, som igjen bidrar til større klimagassutslipp. Rødt har en kraftig omfordelende skattepolitikk hvor de med høye inntekter og formuer betaler mye mer skatt enn i dag. På toppen foreslår vi å innføre en egen klimaskatt på inntekter over 1,5 millioner som skal begrense luksusforbruk og investeres i utslippskutt.

Klimarabatt for folk flest

Det er bred tverrpolitisk enighet i Norge om at prising av utslipp er et av de viktigste tiltakene for å få ned klimagassutslippene. Norge har i dag en CO₂-avgift på mange utslippskilder. Den gjelder for fossilt drivstoff til transport, på anleggsplasser, i jordbruket og fiskerier næringen. Den gjelder også for innenlands luftfart og en del mindre industribedrifter. Omtrent 85 prosent av norske utslipp dekkes av eller annen form for karbonprising, og i 2024 lå den generelle satsen på 1176 kr per tonn CO₂.¹⁶

I den forrige klimameldingen fra 2021 planla Solberg-regjeringens å øke CO₂-avgiften til 2000 kr per tonn CO₂

14. Chancel, Bothe og Voituriez. (2023) Climate inequality report 2023, World Inequality Lab Study 2023/1, side 10.

<https://wid.world/document/climate-inequality-report-2023/>.

15. Astrid Hygen Meyer. "Formuene som forurensar." Klassekampen. 09.07.2022.

<https://klassekampen.no/utgave/2022-07-09/formuene-som-forurensar>.

16. Meld. St. 1 (2024-2025) Nasjonalbudsjettet 2025, side 90.

i 2030.¹⁷ I Hurdalsplattformen gikk Ap/Sp-regjeringen inn for det samme. Rødt mener at dette er for lite ambisiøst for å sikre fremdrift i klimaomstillingen. Den som forurenser skal betale for seg, samtidig som klimavennlige valg og løsninger må lønne seg. Derfor bør CO₂-avgiften trappes opp til et høyere nivå enda raskere, og Rødt mener at den bør settes opp til minst 3000 kr i 2030.

Men slik avgiften er lagt opp i dag så rammer den svært urettferdig. For selv om for eksempel de totale drivstoffavgiftene er større for de med høyere inntekt, så er andelen av disponibel inntekt som brukes på drivstoff betydelig lavere for de rikeste en for de med dårlig råd.¹⁸ Rødt foreslår derfor å innføre en «klimarabatt» der de økte avgiftsinntektene fra CO₂-avgiften betales tilbake til. Ordningen må være progressiv med en øvre inntektsgrense for hvem som mottar tilbakebetalingen, og gi ekstra kompensasjon til folk i distriktene. I Rødts alternative budsjett for 2025 ble dette fordelt som et årlig beløp til alle med mindre enn 500 000 kroner i inntekt. De som bor i de minst sentrale kommunene, får et tillegg, og de med inntekt på 0-250 000 kroner får noe mer.

Gjennomsnittlig omfordeling gjennom Rødts klimarabatt

Inntektsgruppe	Kommuner i sentralitetssone 1-4	Kommuner i sentralitetssone 5-6
Inntekt 0-250'	+3 250 kr/år	+4 000 kr kr/år
Inntekt 250-500'	+2 500 kr/år	+3 250 kr kr/år

Stans luksusforbruket

Privatfly. Luksusyachter. Enorme villaer. Nybygde hyttepalasser på fjellet og ved sjøen. Disse typer av luksusforbruk medfører store utslipp fra de på toppen av samfunnet.¹⁹ De aller rikeste i Norge står for mange ganger så store utslipp som folk flest²⁰. Dette er unødvendig forbruk, som må kuttes først. Framtiden i våre hender har undersøkt utslippene fra norske husholdninger, og har funnet at de 10 prosent rikeste husholdningene i snitt har et klimaavtrykk som er nær dobbelt så høyt som snittet.²¹ Miljødirektoratets forbruksbaserte klimaregnskap er mindre detaljert, men viser at de blant de 25 prosent høyeste inntektene har nesten dobbelt så høye utslipp som de 50 prosent laveste inntektene.²²

I en norsk sammenheng er det mye som tyder på at utslippene til dem med høyest inntekter særlig kan knyttes til transport, nærmere bestemt fly.²³ Å reise med privatfly er noe av det aller mest forurensende en person kan gjøre. Rødt foreslår å forby bruk av private jetfly til reiser som ikke er begrunnet i helse eller sikkerhet. For andre reiser vil vi ha en progressiv flyavgift, som øker jo mer du reiser. Vi vil også gjeninnføre båtmotoravgiften rettet mot de største og dyreste båtene og forby cruisetrafikk som ikke er utslippsfri fra 2030. Rødt er også for å stanse bygging av nye hyttefelt, og hytter på over 200 kvadratmeter. Samtidig må klimavennlige fellesskapsløsninger bli billigere. Rødt vil kutte prisen på kollektivtransport, gjøre det mer tilgjengelig i større deler av landet, og få ned reisetiden med jernbane mellom de store byene.

Rødt vil sette en nasjonal makspris på 35 øre for hva kraftselskapene kan ta betalt for vår utslippsfrie strøm fra alle strømkunder i Norge. I tillegg vil vi innføre et forutsigbart og godt flerprissystem som gir en lavere strømgning for ordinært forbruk, og gjør at energi-effektivisering lønner seg ekstra mye for alle, alltid. Luksusforbruk skal være dyrt.

17. Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030*, side 22.

18. Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, side 70.

19. Oxfam. (2024). *Carbon inequality kills: Why curbing the excessive emissions of an elite few can create a sustainable planet for all*, side 4.

20. Data fra World Inequality Database: <https://wid.world/country/norway/>.

21. Framtiden i våre hender. (2021). Forbruksbasert Klimaregnskap for Norge, side 29. <https://www.framtiden.no/aktuelle-rapporter/886-forbruksbasert-klimaregnskap-for-norge/file.html>

22. Miljødirektoratet. (2024). CaFEAN 2: Updated Analysis of the Carbon Footprint of the Economic Activity of Norway. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/november-2024/cafean-2-updated-analysis-of-the-carbon-footprint-of-the-economic-activity-of-norway/>.

23. Menon Economics. (2022). Klimautslipp fordelt på befolkningssegmenter. <https://menon.no/prosjekter/klimagassutslipp-fordelt-pa-befolkningssegmenter>.

Handlekraftig klimapolitikk på naturens premisser

KLIMA- OG NATURKRISENE FORSTERKER HVERANDRE. NEDBYGGING AV NATUR FØRER TIL MINDRE OPPTAK AV CO₂, OG ØKTE UTSLIPP. DERFOR VIL RØDT:

- Stanse nedbyggingen av natur gjennom forbud og strenge begrensninger.
- Restaurere ødelagt natur.
- Velge klimatiltak som ikke betyr rasering av natur.

Naturens tålegrenser setter rammene for menneskenes eksistens. Men rovdrift på naturen har ført til at en lang rekke arter har blitt utryddet eller står i fare for å bli det. FNs naturpanel, IPBES, har gjennom flere rapporter slått fast at ødeleggelsen av naturen går raskere enn noensinne, og at nedbyggingen av arealer er den største trusselen mot naturmangfold.

Klimakrisen og naturkrisen forsterker hverandre, og klimaendringene er en av de største årsakene til naturødeleggelser og tap av arts mangfold. Samtidig kan også løsningene understøtte hverandre, og miljøpolitikk er mange ganger også bra for klimaet. Naturen fanger og lagrer karbonutslipp. Skog, våtmark og annen natur bidrar til å beskytte oss mot konsekvenser av klimaendringer, som flom og ras. Luftforurensning fra flere klimagasser er skadelig for naturen og har negative helseeffekter for mennesker, og flere klimatiltak vil lede til bedre luftkvalitet og mindre støyforurensning. Å kutte utslipp handler derfor ikke bare om å stanse global oppvarming, men er positiv for naturen og folk flest. Landskapet og naturen danner også grunn-

laget for samisk kulturutøvelse i store deler av Norge. Kraftutbygging, hyttefelt og gruver truer både natur og reindrift, og trålere og lakseoppdrett setter sjøsamisk kystfiske under press. Rødt mener at beskyttelse av samisk kultur og naturen går hånd i hånd.

Det første vi må gjøre er å stanse ødeleggelsen av naturen og bryte med bit-for-bit-nedbyggingen av Norge. For det andre vil vi legge til rette for en storstilt restaurering av allerede ødelagte naturområder. Dette krever både mer ambisiøse planer og betydelig større finansiering enn i dag.

I 2024 leverte regjeringen en stortingsmelding som skulle vise hvordan Norge kan oppnå de globale målene i FNs naturavtalen.²⁴ Dessverre mangler denne handlingsplanen både tydelige målsetninger og politikk. Rødt jobber for mye kraftigere tiltak. Disse må legge til grunn effektiv restaurering av minst 30 prosent av ødelagte eller skadede naturområder på land, i ferskvann og til havs innen 2030, i tråd med naturavtalen.

24. Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold.*

Denne planen fokuserer på de menneskeskapte utslipp på norsk territorium og dermed telles det meste av utslipp, opptak og lagring av klimagasser fra skog- og arealbruk ikke med. Det er likevel avgjørende at vi fokuserer på, og øker kunnskapen om, naturen sin rolle i denne sammenhengen. Vi må stoppe nedbyggingen av norsk natur. Det vet vi hjelper både i møte med natur- og klimakrisen. Norge bør få på plass separate planer og klimamål som går på utslipp og opptak i naturen.

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR NATUREN PÅ LAND:

- Stoppe nedbygging og igangsette størstilt restaurering av karbonrike arealer.
- Innføre byggeforbud på særlig viktige naturarealer.
- Ha full stopp i utbyggingen av nye, store hyttefelt.
- Øke kommunenes Natursats-tilskudd og øke støtten til naturrestaurering betraktelig.
- At kommunene belønnes for å ta vare på naturen, ikke for å bygge den ned.
- Innføre et umiddelbart forbud mot nedbygging av myr.
- Nasjonalt forbud mot etablering av nye bilbaserte kjøpesenter utafor sentrumsområder.
- Si nei til vindkraftanlegg.
- Innføre forbud mot uttak av torv.
- Si nei til all ødeleggelse av matjord.
- Stanse alle forsøk på å uthule vassdragsvernet.
- Kreve at både statlig og kommunal arealplanlegging er arealnøytral.
- Si nei til nye unødvendige motorveiprojekt, som E39 gjennom Reksteren (Hordfast) og E6 gjennom Lågendeltaet.
- Sette krav om reell uavhengig kartlegging av naturmangfold ved større utbyggingsprosjekter og arealbruksendringer.

Skogvern og bærekraftig skogbruk

Skogen er en viktig kilde til biologisk mangfold, og er hjem til over halvparten av artene på den norske rødlista og til mange tusen arter av sopp, planter og dyr. Skogen fanger og lagrer også store mengder karbon, fungerer som et naturlig renseanlegg for vann og luft og agerer buffer mot ekstremvær og forebygger jordskred. Derfor er det viktig at det biologiske mangfoldet i skogen styrkes og at skogeiendommene blir mer robuste i møte med klimaendringene.

Rødt mener at Norge trenger et framtidsrettet og bærekraftig skogbruk og treforedlingsindustri som ivaretar både biologisk mangfold og samfunnsnytte. Treprodukter og biomasse er også viktige komponenter i omstillingen av både transport- og industrisektorene. Skogbruket må avvirke den hogstmodne skogen jevnere, med mindre bruk av størstilt flatehogst enn i dag. Vi jobber også for at klimagassutslippene fra treforedlingsindustrien reduseres (les mer i neste kapittel). Støtten til frivillig skogvern, som bygger bro mellom naturvern- og skogbruksinteresser, må også styrkes.

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR SKOGEN:

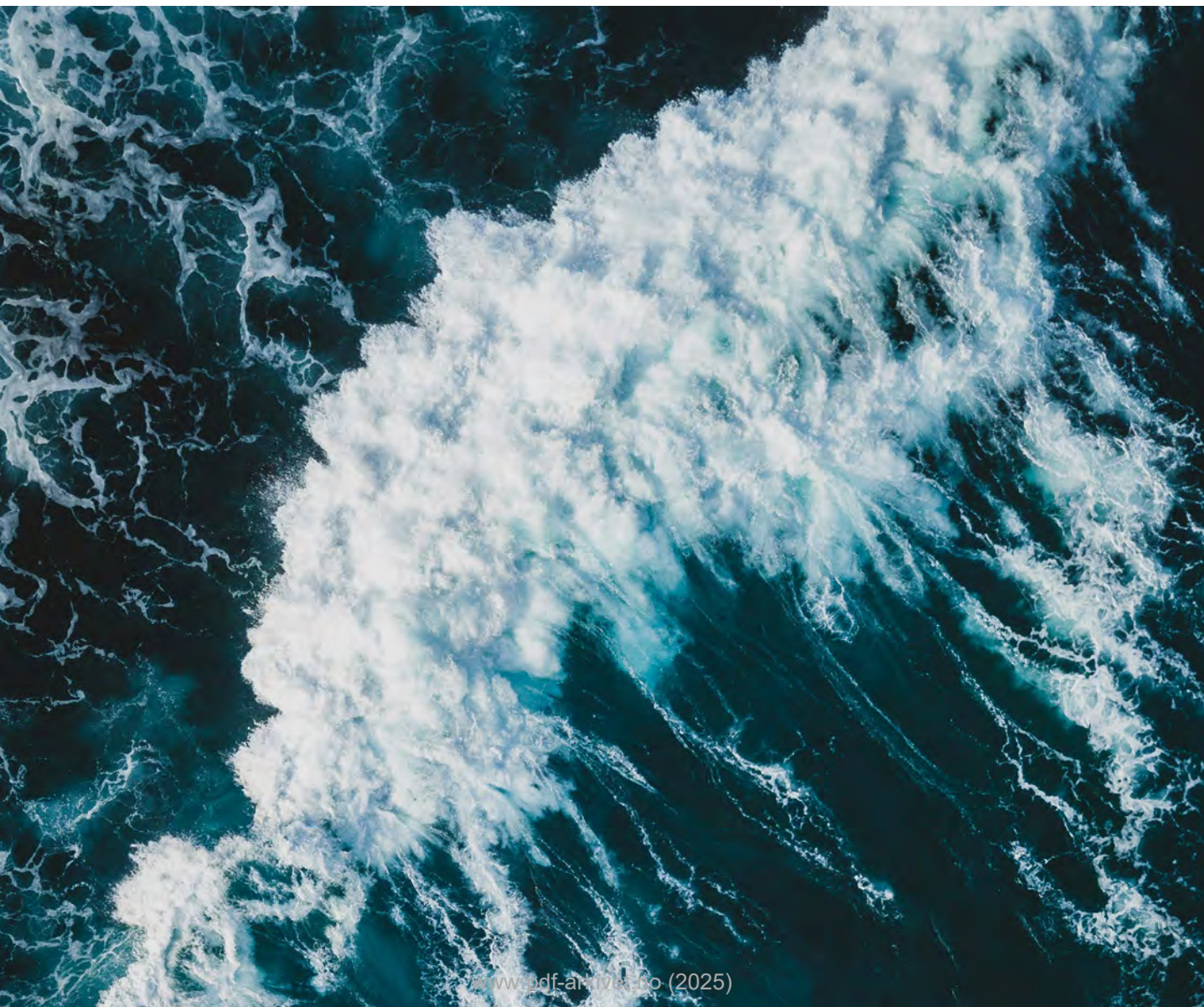
- Verne minst 10 prosent av den produktive skogen.
- At det stilles krav om mer naturvennlig hogst og miljøvennlig tømmertransport.
- Forby hogst i fuglenes hekketid, og flatehogst helt.
- Avslutte all hogst i naturskog, urskog og urørt skog og opprette kompenserende tiltak for skogseiere.
- At skogsbilveier skal reguleres etter plan- og bygningsloven.
- Støtte prosjekter for produksjon av biokull fra skogsavfall.
- At Statskog skal verne en større del av skogeiendommene sine vederlagsfritt, aktivt kjøpe opp skogseiendommer som kommer på salg, og drive et miljøvennlig og bærekraftig skogbruk.
- Øke støtten til frivillig skogvern.

Marinvern og bærekraftig fiske og oppdrett

Norske havområder er over seks ganger større i areal enn fastlands-Norge, og danner grunnlaget for liv og næring langs hele kysten. Likevel er disse områdene hardt presset av menneskelig aktivitet, slik som petroleumsvirksomhet, åpne oppdrettsmerder og industrifiske med bunntråling. Livet i fjordene har blitt skadelidende i møte med industrialisering og overfiske. Oslofjorden er i full økologisk krise, samtidig som vi tillater dumping av gruveavfall i Førdefjorden, en nasjonal laksefjord. Nå planlegges det en havvindsatsing vi vet lite om konsekvensene av, og som regjeringen har stilt svake miljøkrav til. Tiltakene under legger opp til en bærekraftig forvaltning av alle norske havområder.

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR HAVET:

- Stanse planene om gruvedrift på havbunnen i Norge.
- Innføre et forbud mot å dumpe gruveavfall i fjorder, våtmarksområder og vassdrag.
- Trappe opp støtten til opprydding av miljøgifter og avfall i fjorder, havner og innsjøer, og kreve at ansvarlige virksomheter skal bidra.
- Kreve at oppdrettsindustri blir mer miljøvennlig.
- Forby bunntråling i sårbare områder og forby bunntråling etter all hvitfisk.
- Stanse planene om havvindutbygging.
- Bevare og restaurere tareskog, ålegress og andre viktige leveområder i havet som bidrar til å binde karbon.
- Gjennomføre nasjonale tiltak for å rense og restaurere forurensede fjorder, inkludert Oslofjorden.
- Ha varig vern og petroleumsfrie områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, Mørebankene, Skagerrak, havområdene rundt Jan Mayen og polarfronten.
- Stanse petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikkskyting, i områder definert som særlig verdifulle og sårbare (SVO).

Grønn industriomstilling

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR UTSLIPPSKUTT I INDUSTRIEN

- Styrke og forbedre støtteordningene for store utslippskutt i prosessindustrien.
- Sikre tilstrekkelig og rimelig strøm til den kraftkrevende industrien.
- Legge til rette for elektrifisering og bruk av karbonfangst- og lagring.

Fastlandsindustrien står i en særstilling når det kommer til verdiskaping, fordi den produserer viktige eksportvarer, utvikler ny teknologi, og gjør det mulig å nyttiggjøre naturressursene våre. Norge har en lang og stolt industrihistorie, tuftet på ren, pålitelig og rimelig vannkraft. Fastlandsindustrien er landets tredje største eksportnæring, etter petroleum og sjømat. Rødt mener at det er avgjørende å videreutvikle en fastlandsindustri som produserer innenfor planetens tålegrenser.

I 2023 bidro industrien til utslipp av 10,8 millioner tonn CO₂-ekv. De fleste norske industribedrifter står for få direkte utslipp og har bare et moderat energiforbruk. Rundt 40 av de største anleggene i industrien står for over 80 prosent av energibruken, og 90 prosent av klimagassutslippene.²⁵ På denne lista finner vi store punktutslipp slik som Mongstad oljeraffineri, Yaras gjødsselfabrikk på Herøya i Porsgrunn og Heidelberg Materials sementfabrikk i Brevik. I tillegg er det flere kraftforedlende anlegg tilhørende bedrifter som Hydro, Alcoa, Elkem og Eramet som produserer aluminium, silisium og mangan.²⁶ Dette er hjørnestensbedrifter, lokalisert over hele Norge.

Denne sektoren har opplevd den største nedgangen i utslipp, og i 1990 var utslippene fra industrien nesten dobbelt så store. Utslippsnivået har forholdt seg relativt stabilt de siste 15 årene. Noe skyldes nedleggelse, blant annet som følge av et liberalisert kraftmarked med høyere priser, men mye skyldes ekte grønn omstilling.

Fra 2022 til 2023 gikk de totale utslippene i sektoren ned med 5,5 prosent. Årsaken var lavere produksjon i aluminium- og ferrolegeringsnæringen som følge av dempet etterspørsel og høye strømpriser, ikke reell omstilling.²⁷ Rødt mener at avkarbonisering ikke må bety enda mer industrinedleggelse. Norge skal være en industrinasjon, og industripolitikken må bli en enda viktig del av klima- og miljøpolitikken. Det er en feiltakelse at den grønne omstillingen er en trussel mot industrien. Tvert imot peker aktører i næringen på at deres konkurranseevne er avhengig av at de klarer å delta i den grønne omstillingen. Dette må også ses i lys av at tildeling av kvoter under EUs kvotehandelssystem minsker på sikt, og at vederlagsfrie kvoter vil forbeholdes utslippseffektive anlegg.²⁸ I tillegg er mye av det Norge produserer nødvendig for grønn teknologi- og energiomstilling. Hverken EUs kvotesystem eller dagens politikk er tilstrekkelig, og for at denne omstillingen skal lykkes må staten spille en mye mer aktiv rolle.

25. Meld. St. 16 (2024-2025) *Industrien – konkurransekraft for en ny tid*, side 37.

26. Prosses21. (2024). *Norsk prosessindustri 2024*, side 15-17.

27. Meld. St. 16 (2024-2025) *Industrien – konkurransekraft for en ny tid*, side 39.

28. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 106.

Virkemidler

En av de mest grunnleggende forutsetningene for tiltakene som presenteres nedenfor, er at industrien sikres lave og stabile strømpriser fra den rene vannkraften vår. Miljødirektoratet peker nettopp på krafttilgang som en av de viktigste barrierene for majoriteten av industriltakene deres.²⁹ For å få til dette, må kraftmarkedet reguleres strengere. Prisen kan ikke lenger fastsettes på den europeiske børsen, og krafteksporten kontrolleres. Kraftforedlende industri må også sikres langsiktige kraftkontrakter, fritak for elavgift og rimelig nettleie.

Aktiv næringspolitikk blir også avgjørende. Mellom 2021-2024 støttet Enova nesten 700 industriprosjekter med totalt 6,4 milliarder kroner, noe som resulterte i utslippskutt på omtrent en halv million tonn CO₂-ekv.³⁰ Dette er positive resultater, men Rødt mener at Enova bør spille en mer aktiv rolle fremover, også for kvotepliktig industri.

Miljødirektoratet peker på at begrensningene innenfor statsstøtteregelverket utgjør et hinder. Enovas støtteordning for store kutt i industrien har en grense på 30 millioner euro. Det er i tillegg altfor mye usikkerhet i å la norske bedrifter forlite seg på tildelinger gjennom for eksempel EUs innovasjonsfond. Miljødirektoratet etterlyser etablering av et nytt nasjonalt støtteprogram, og at direktoratet burde få mandat til å planlegge et slikt program sammen med Enova.³¹ Rødt støtter dette. Eksisterende ordninger som Grønn Plattform og Grønn industrifinansiering må også utvides og styrkes. Den norske staten er også majoritetsseier i Equinor, og har eierandeler på 36 prosent i Norsk Hydro og 34 prosent i Yara.³² Staten bør gjennom eierskapsdialog og stemmegivning på generalforsamlinger prioritere gjennomføring av klimatiltak.

Et sentralt virkemiddel frem mot både 2030 og 2035 er avtalen om CO₂-kompensasjon mellom staten, fagbevegelsen og næringslivet. Formålet er å beskytte norsk industri fra økende kraftpriser som følge av EUs kvotesystem, og forhindre relokasjon til land med svakere klimapolitikk ("karbonlekkasje"). Ordningen ble reforhandlet i 2024, og bedrifter som mottar kompensasjon er nå pålagt å lage en forpliktende klima- og investeringsplan. I tillegg må bedriftene bruke 40 prosent av mottatte midler på utslippsreducerende tiltak eller energieffektivisering i Norge. Det samlede årlige taket på utbetaling til bedriftene er på 7 milliarder kroner, som frem til 2030 vil utgjøre totalt 42 milliarder kroner. Ordningen kan dermed utløse klimavennlige investeringer i industrien på 16,8 milliarder kroner de kommende årene.³³ Det er vanskelig å beregne den direkte utslippseffekten av dette, siden dette avhenger av hvilke tiltak bedriftene gjennomfører. Miljødirektoratet kvantifiserer ikke effekten av ordningen³⁴ mens ZERO anslår at dette vil redusere utslipp med totalt 1,3 millioner tonn CO₂-ekv.³⁵ Vi tallfester ikke kuttspotensialet, men forventer at de nye forpliktelsene vil bidra til å fremskynde gjennomføringen av flere av tiltakene.

Tiltak: Økt bruk av bærekraftig biomasse i industriprosesser

Et av tiltakene som monner på mellomlang sikt er å skifte innsatsformen i smelteverksindustrien fra fossilt karbon til biokarbon (også kjent som trekull). Elkem, Wacker Chemicals, Eramet og Ferrolobe har alle prosjekter og konkrete målsetninger som går på økt bruk av biokarbon. I dette tiltaket økes andelen biokarbon fra cirka 20 til 50 prosent i produksjonen av silisiumlegeringer, og fra 0 til 40 prosent i produksjonen av manganlegeringer. Ifølge Miljødirektoratet kan dette utløse utslippskutt på omtrent 1,4 millioner CO₂-ekv. 2030. Akkurat som med all bruk av biomasse, er det avgjørende at metallurgisk trekull i så stor grad som mulig kommer fra avfallsprodukter, og ikke fra avskoging.

29. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 103.

30. Enova. (2025). *Årsrapport 2024*, side 86.

31. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge. Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 48, 115.

32. Meld. St. 6. (2022-2023). *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap*, side 39.

33. Klima- og miljødepartementet. (2024). *Regjeringens klimastatus- og plan*, side 83.

34. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 99.

35. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 19.

Tiltak: Økt bruk av grønt hydrogen i industriprosesser

Hydrogen er en energibærer som kan brukes til flere formål, for eksempel som drivstoff eller i industriprosesser. Blått hydrogen lages ved å reformere naturgass, men med fangst og lagring av CO₂. Grønt hydrogen lages på elektrolyse av vann og medfører ingen klimagassutslipp. Prosessen krever imidlertid store mengder energi. Miljødirektoratet anslår at overgang til grønt hydrogen kan redusere utslippene i metallurgisk industri ved INEOS Tyssedal og Celsa Armeringsstål i Mo i Rana, og i petrokjemisk industri ved Ineos Rafnes, INOVYN Rafnes og Equinors metanolfabrikk på Tjeldbergodden.³⁶

I 2024 anslo Miljødirektoratet at dette tiltaket kunde kutte 0,39 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030 og 1,48 millioner tonn i 2035.³⁷ I 2025 var anslaget for redusert til kun 0,62 millioner tonn kutt i 2035. Grunnen er at Yara stanset planene om overgang til grønt hydrogen i amoniakkproduksjonen på Herøya, som er det nest største punktutslippet i Norge.³⁸ Rødt mener at Yara både kan og bør gjenopptarte prosjektet om fullskala avkarbonisering. Staten må sikre nettilgang og rimelige kraftprisavtaler, og industrien i Grenlandsområdet generelt må få prioritet overfor datasentre. I tillegg bør prosjektet få økonomisk støtte, spesielt siden Yara ikke lenger mottar CO₂-kompensasjon. Hvis ikke dette er tilstrekkelig bør staten utnytte sitt eierskap mer aktivt. Basert på Miljødirektoratets rapport fra 2024, og en tidligere mulighetsstudie fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE),³⁹ beregner vi at amoniakkproduksjonen kan omstilles delvis i 2030 og fullstendig innen 2035.

Siden mye energi går tapt i produksjonen av hydrogen, er Rødt tydelige på at hydrogen bare bør brukes der det er den mest effektive metoden for utslippskutt.

Tiltak: Direkte og indirekte elektrifisering av fastlandsindustrien

En del utslipp kan kuttes gjennom direkte elektrifisering. I aluminiumsindustrien inkluderer dette demonstrasjon av inerte anoder og kloridelektrolyse med karbonlooping. Innenfor treforedlingsindustrien arbeider Borregaard blant annet med å gå over til økt bruk av elektrokjeler, samt konvertere fra bruk av LNG til elektrisitet for å tørke lignin. Innenfor petrokjemisk industri jobber INOVYN Rafnes med elektrifisering av oksykloreringsreaktoren, og Ineos Rafnes med diverse energieffektiviserings- og optimaliseringstiltak, for eksempel luftforvarming på ovn.⁴⁰ Til sammen anslår Miljødirektoratet at realisering av disse prosjektene kan kutte 80 000 tonn CO₂-ekv. i 2030 og 260 000 tonn i 2035.⁴¹

Tiltak: Konvertering fra fossile brenslere i stasjonær forbrenning

I 2023 var 78 prosent av utslippene i industrien såkalte prosessutslipp, som er de vanskeligste å kutte. De resterende 22 prosentene – omtrent 2,4 millioner tonn CO₂-ekv. – kom fra stasjonær forbrenning gjennom enten direkte eller indirekte fyring med fossil energi i ikke-kvotepliktig industriproduksjon.⁴² Disse utslippene kan reduseres ved at elektrisitet, biobrenslere, fjernvarme og hydrogen erstatter fossile brenslere som olje og gass. I aluminiumsindustrien innbefatter dette elektrifisering gjennom bruk av induksjon ved støperier og biogass eller hydrogen i anodeproduksjonen.⁴³ Utover støtteprogrammer og CO₂-kompensasjonsordningen vil innføring av et forbud mot fossile brenslere til indirekte fyring. Miljødirektoratet anslår at utslippene kan kuttes med 0,4 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030 og 0,53 millioner tonn i 2035.⁴⁴

36. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I05.

37. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge 2024*, vedlegg 3 side 156.

38. NRK. «Yaras elektrifiseringsplaner lagt på is: – En start på døden til fabrikkene.» 18. juli 2024. <https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/full-elektrifisering-pa-yara-i-porsgrunn-lagt-pa-vent-1.16967726>

39. NVE. (2020). *Elektrifisering av landbaserte industrianlegg i Norge*. Norges vassdrags- og energidirektorat: Oslo.

40. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge 2024*, vedlegg 1 side 7-10, 38, 51-52.

41. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I06.

42. SSB. «Utslipp til luft.» 05.11.2024. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>.

43. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge 2024*, vedlegg 1 side 13, 62.

44. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I07.

Tiltak: Reduksjon av PFK- og lystgassutslipp

Perfluorkarboner (PFK) er en fluorholdig og meget potent klimagass, og det meste av PFK-utslippene i Norge kommer fra produksjon av aluminium. Utslippene kan reduseres gjennom oppgradering av utstyr og prosessoptimalisering i aluminiumsindustrien.⁴⁵ Utover utslippene fra amoniakkproduksjonen, står Yara Porsgrunn også for en mindre utslippskilde i form av lystgass. Til sammen kan målrettede tiltak redusere perfluorkarbon- og lystgassutslipp fra industriprosesser med 105 000 tonn CO₂-ekv. i 2030 og 137 000 tonn i 2035.⁴⁶

Tiltak: Karbonfangst og -lagring (CCS)

Til tross for alle utslippskuttene beskrevet over, gjenstår det en del problemer. Disse er særlig knyttet til prosessindustrien. Her er karbon og fossil energi fremdeles en viktig del av produksjonsprosessen, og ny teknologi er så umoden, at det er usikkert når tiltakene kan komme på plass. Sektoren preges av langsiktige investeringer og prosjekter, og flere av løsningene er fremdeles på forskings- eller utviklingsstadium. Derfor vil det være behov for karbonfangst- og lagring (CCS) på flere industrianlegg for å redusere utslippene. Dette krever økonomisk støtte til prosjekt- og teknologiutvikling. Ikke minst så må staten å ta et betydelig ansvar for å sikre infrastruktur og transport for CO₂-håndtering.⁴⁷

Gjennomføringsperioden for etablerte karbonfangst- og lagringsprosjekter er fire til fem år.⁴⁸ Det betyr at nye investeringsbeslutninger må komme på plass senest i 2026 hvis CCS skal redusere utslippene i 2030. Rødt mener at virkemidlene presentert tidligere i kapitlet er tilstrekkelige for å fremskyve Miljødirektoratets anslag for CCS i 2030 med ett år.⁴⁹

Miljødirektoratet har også vurdert effekten av direkte fangst og lagring av CO₂ fra omgivelsesluft (DACCS). Dette er en umoden og ekstremt kraftkrevende teknologi hvor utslippskuttene er mer sannsynlige å utløses frem mot og etter 2030. Anslagene fra direktoratet er dermed betydelig usikre. Klimautvalget argumenterte også kraftig mot å bruke denne teknologien som en hvilepute for andre utslippskutt.⁵⁰ Vi har dermed ikke inkludert DACCS som et tiltak.

Tiltak	Kutt 2030	Kutt 2035
Økt bruk av bærekraftig biomasse i industriprosesser	1,41	1,64
Økt bruk av grønt hydrogen i industriprosesser	0,68	1,53
Direkte og indirekte elektrifisering av fastlandsindustrien	0,07	0,26
Konvertering fra fossile brenslers i stasjonær forbrenning	0,50	0,53
Reduksjon av PFK- og lystgassutslipp	0,11	0,14
Karbonfangst- og lagring (CCS) i industrien	0,79	3,46
Miljødirektoratets referansebane	1,09	1,61
Sum	4,66	9,18

45. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge*, vedlegg 1 side 12.

46. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I08.

47. Oslo Economics. (2024). *Virkemidler for karbonfangst fra industri og avfallsforbrenning*. <https://osloeconomics.no/publication/virkemidler-for-karbonfangst-fra-industri-og-avfallsforbrenning/>

48. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 17.

49. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I02

50. NOU 2023: 25 *Omstilling til lavutslipp*, side 47-48.

Transport og anleggsmaskiner

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR Å KUTTE UTSLIPP I TRANSPORTSEKTOREN:

- Målrettet reduksjon av biltrafikken og luftfarten i og mellom de største byene.
- Bedre og billigere busstilbud i hele landet, og raskere jernbane.
- Forby privatfly og utslippscruise.

Behovet for transport av folk og varer er helt grunnleggende for alle samfunn. Likevel har vi altfor lenge planlagt transporten av både folk og varer på premisser om en vekst som ikke er bærekraftig for klima, natur og miljø. Samferdselssystemet må planlegges med utgangspunkt i at vi skal nå klima- og miljømålene våre samtidig som folk kan reise trygt i alle deler av landet. Sammenlagt står transport på vei, til sjøs og i luften for den største andelen utslipp i Norge. Sett bort fra sjøfart, som omtales i neste kapittel, var utslippene i transportsektoren på 10,5 millioner tonn CO₂-ekv. i 2023. Av dette står veitrafikken for ca. 8 millioner tonn.

Det er i transportsektoren at Miljødirektoratet foreslår flest ulike tiltak. Samtidig er det også her som dagens politikk er anslått å føre til størst utslippskutt.⁵¹ Effekten av mange tiltak gjenspilles dermed ikke i tabellene nedenfor, da de inngår i referansebanen. Vi er samtidig mer ambisiøse enn Miljødirektoratet, og mener at Norge kan kutte utslippene med 6,1 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030 og 9,7 millioner tonn i 2035. Til sammenligning anslår ZERO at utslippene for landtransport og luftfart sammenlagt kan kuttes med 7,1 millioner tonn i 2030 og 8,7 millioner tonn i 2035.⁵²

Overordnede tiltak

	Kutt i 2030	Kutti 2035
Trafikkreduksjon og økt kollektivtrafikk	0,62	0,82
Elektrifisering av person- og samferdselstrafikken	0,09	0,17
Elektrifisering og optimalisering av gods og varetransport	1,06	1,78
Bedre og utslippsfri jernbane	0,09	0,10
Redusert luftfart og lavere utslipp	0,55	0,84
Omstilling av maskinparken	0,44	0,76
Miljødirektoratets referansebane	3,25	5,25
Sum	6,10	9,73

51. Miljødirektoratet. «Landtransport, maskiner og luftfart.» <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimatiltak/tiltaksark-2025/landtransport-maskiner-og-luftfart/>

52. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 26, 32.

Overordnede virkemidler

Transportsystemet må planlegges med utgangspunkt i at vi skal nå klima- og miljømålene våre, samtidig som folk kan reise trygt i alle deler av landet. Transportsektoren skal ses på som en helhet gjennom økt demokratisk styring, og Nasjonal transportplan (NTP) må ha som utgangspunkt at Norge skal være et nullutslippssamfunn innen 2050. Fokuset skal være på trafikkregulerende tiltak som det ikke er mulig for de rike å kjøpe seg forbi. Myndighetene må gå sammen med de seriøse delene av transportbransjen for å legge en helhetlig og forpliktende plan for å gjøre mest mulig av veitransporten utslippsfri.

Rødt mener at offentlig sektor bør gå foran i å flytte reiser til mer klima-, energi- og arealeffektive transportformer der det er mulig. Det må stilles krav på alle myndighetsnivåer om utslippsfrie kjøretøy og maskiner i offentlige anbud, kontrakter og leveranser, så raskt som det er teknologisk og praktisk mulig. Dette må også omfatte store statlige aktører som Statsbygg og Posten.

Omstillingen av kjøretøyparken avhenger av gode lade-mulighet over hele landet, og tilgang på fyllestasjoner for biogass på viktige strekninger. Dette er viktig for både persontrafikk, kollektivtransport, godstrafikken og sjøfarten. Det offentlige bør sørge for utbygging av lade-nettverk for el-kjøretøy langs riks- og fylkesveinettet og ved landets havner. Tilskuddordninger gjennom Enova må styrkes og utvides.

Prising av utslipp er særlig viktig når det kommer til redusering av biltrafikken, og for hele omstillingen av transportsektoren. En videre opptrapping av CO₂-avgiften er viktig for å gjøre fossile drivstoff dyrere. Effekten uteblir imidlertid når regjeringen reduserer veibruksavgiften, slik som regjeringen har gjort. Rødt vil øke denne, særlig for tungtransporten. Dette må kombineres med avgifts- og bompengefritak for lavutslippskjøretøy og økning av engangsavgifter for fossile kjøretøy. Samtidig vil Rødt at avgiftene på bilbruk differensieres, slik at det blir billigere å bruke bil i distriktene enn i de store byene. Økte miljøavgifter vil også balanseres med Rødts klimarabatt.

Tiltak: Trafikkreduksjon og økt kollektivtrafikk

Et av de viktigste tiltakene er å redusere behovet for transport og unngå at vi låser fast fremtidens transport-system i en ikke-bærekraftig utvikling. Rødt mener at det er problematisk at samtidig som kjøretøyparken elektrifiseres, legger flertallet på Stortinget til rette for trafikkøkning og flere motorveger. Ifølge Miljødirektoratet vil 40 nye store prosjekter i *Nasjonal Transportplan 2025-2036* lede til utslipp på 2,3 millioner tonn CO₂-ekv.⁵³ Dette risikerer å nulle ut mange av de tiltakene som allerede er på plass eller som Rødt vil innføre. For å nå klimamålene, bygge ned mindre natur og spare energi, er vi nødt til å endre på hvordan og hvor mye vi reiser og transporterer varer. På tross av at nybilsalget er så godt som fossilfritt, vil det ta 15 år innen hele kjøretøyparken er utskiftet. Ytterligere utslippsreduksjoner krever nye tiltak.⁵⁴

Norge er ikke i rute til å nå nullvekstmålet for personbiltrafikk.⁵⁵ Nullvekstmålet bør prioriteres høyere og utvides til å gjelde større deler av landet. I tillegg vil Rødt innføre et reduksjonsmål for personbiltrafikken i de store byene. Et slikt nasjonal mål vil muliggjøre koordinering mellom myndighetsnivåer og ansvarsfordeling mellom byer og tettsteder.⁵⁶ Systemet med by- og bygdevekstavtaler bør endres for å sikre at staten og lokale myndigheter når målet om trafikkreduksjon i byområdene og nullvekst i resten av landet. Her vil også økt CO₂-avgift spille inn.

Rødt vil legge ned Nye Veier AS, da deres hovedoppgave er å bygge mer og større motorvei raskere. Det er det offentlige som skal sørge for bygging og vedlikehold av infrastrukturen, og derfor vil vi samle ansvaret for nasjonale veier i Statens vegvesen under demokratisk kontroll. Det er avgjørende at vi prioriterer å ta vare på og trafikkisikre det eksisterende veinettet, framfor nye kapasitetsøkende motorveier. Store, nye vegutbygginger fører til mer bilbruk.⁵⁷ Isteden vil vi prioritere ras- og skredsikring, og vedlikehold av riks- og fylkesveier. Samtidig må alle store veiprosjekter som ikke er ferdig utbygd, vurderes på nytt. Overdimensjonerte og dyre prosjekter, som E6 i Gudbrandsdalen og E39 mellom Kristiansand og Stavanger, bør nedskaleres eller skrinlegges. Der hvor veiutbygging er nødvendig, skal dette ikke finansieres av bompenger, og standarden for fartsgrense bør ikke være høyere enn 90 km/t.

53. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 55.

54. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 42.

55. Meld. St. 14 (2023–2024) *Nasjonal transportplan 2025–2036*, side 46.

56. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 66.

57. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025*, side 65.

Kollektivtransport må styrkes i alle deler av landet, og billettprisene reduseres. Rødt foreslår en landsdekkende krisepakke til kollektivtrafikken for å opprettholde tilbudet og sikre flere avganger, slik at kommuner og fylkeskommuner kan forbedre – snarere enn å kutte – i kollektivtilbudet. Vi vil også gjennomføre prøveprosjekter med gratis kollektivtransport i kombinasjon med restriksjoner på biltrafikken i de større byene. I tillegg må vi få på plass digitale honnørbevis, nasjonalt reisekort, skattefradrag for arbeidsreiser med kollektivtrafikk, og sterkt rabattert eller gratis månedskort til ungdom og studenter, minstepensjonister og uføre. Hurtigbåt- og fergetilbudet må også styrkes og kombineres med lavere priser og gratis fergetransport for fastboende. Gange og sykkel trenger også å bli mer attraktivt. Rødt vil etablere sammenhengende sykkelveinett i alle byer og mellom tettsteder som ligger nært nok, og etablere bysykkelordninger i flere byer. Trafikkgruppene skal skilles så langt det er mulig, og nye sykkelveinett skal ivareta trygghet, framkommelighet og bidra til å redusere ulykker.

Alle tiltakene i tabellen nedenfor, utenom ytterligere reduksjon som følge av styrt reduksjon av bytrafikken, er hentet fra Miljødirektoratet.

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Reduksjonsmål for veitrafikken i store byer	0,30	0,50
Transporteffektiv arealplanlegging	0,02	0,04
Økt bruk av hjemmekontor og digitale møter	0,12	0,11
Transportmiddelskifte fra bil til gange, sykkel og kollektivtransport	0,15	0,09
Økt samkjøring og bildeling	0,01	0,01
Redusert fartsgrense på motorveier	0,01	0,08
Sum	0,62	0,82

Tiltak: Elektrifisering av person- og samferdselstrafikk

Så langt i 2025 er over 90 prosent av nysalget av personbiler nullutslippskjøretøy, og nullutslippskjøretøy utgjør nå omtrent 30 prosent av den samlede bilparken.⁵⁸ Elektrifisering av busser er også godt i gang, og i 2024 var 73 prosent av nye bybusser nullutslippskjøretøy.⁵⁹ En stor del av utslippskuttene forekommer dermed ikke tabellen nedenfor, men er en del av referansebanen til Miljødirektoratet.

Rødt ønsker økt elektrifisering av kjøretøyparken. Men vi er mot en politikk som gir ubegrenset med subsidier til de rikeste, samtidig som andre får lite eller ingenting. At subsidier til de dyreste elbilene fases ut er derfor riktig vei å gå. Det er også viktig at fylkeskommuner går rett over til elbusser når bussparken og anbud for kollektivtransporten fornyes, og ikke velger innblanding av biodrivstoff som mellomløsning. Dette krever en ekstraordinær støtte til fylkeskommuner.

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Alle nye personbiler er elektriske i 2025	0,03	0,02
Elektrifisering av bybusser	0,03	0,06
Elektrifisering av langdistansebusser	0,02	0,06
Elektrifisering av motorsykler, mopeder og snøscootere	0,01	0,05
Sum	0,09	0,17

Tiltak: Elektrifisering og optimalisering av gods- og varetransport

Rødt vil få mye mer gods over på jernbane og sjøtransport. Dette krever et nærmere samarbeid med Sverige om lavere transportpriser på jernbanen, lengre godstog og tiltak mot sosial dumping både på terminalene og i transportbransjen. Havneinfrastrukturen må også utvikles slik at mer av godstrafikken kan tas sjøveien. Staten bør også ta et økonomisk ansvar for opprettelse av lade- og fyllestasjoner ved landets havner. Tiltaket innebærer at 20 prosent av transporten over 300 km med lastebil overføres til bane eller sjø innen 2030. Det er antatt at 30 prosent av tonnene flyttes til bane og 70 prosent til sjø.⁶⁰

58. Statens vegvesen. «Oppdatert status på nullutslippskjøretøy.» 2025. <https://www.vegvesen.no/fag/fokusomrader/baerekraftig-mobilitet/nullutslippsmalene/>

59. Meld. St. 25 (2024-2025). *Klimamelding 2035 på vei mot lavutslippsamfunnet*, side 140.

60. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak T18, T19.

Oppnåelse av NTP-målet for lette varebiler om 100 prosent elektrisk nysalg i 2025 er ikke realistisk, og skyves derfor til 2027. Oppnåelse av dette målet krever blant annet lavere engangsavgift, midlertid bompeng-gefritag og tilgang til kollektivfelt samt krav om nullutslipp i offentlige anskaffelser.⁶¹ I tillegg må Enovas støtteordning gjeninnføres, og staten bør finansiere ladeinfrastruktur i hele landet.

Det finnes nå utslippsfrie alternativer for tilnærmet alle lastebilemodeller, men de koster fremdeles betydelig mer å kjøpe inn enn dieseldrevne. Derfor er støtteordninger helt avgjørende, og Enovas innkjøpsstøtte må videreføres og styrkes. Statens Vegvesen bør raskt bygge ut ladekapasitet på raste- og døgnhvileplasser langs hovedveinettet. Biogass kan brukes i en overgangperiode. Ytterligere utslippskutt utløses ved bedre optimalisering: mer økokjøring, større bruk av tyngre og lengre vogntog og at varene flyttes over til færre og fullere kjøretøy.⁶² For å unngå at disse tiltakene leder til økt kabotasje, vil Rødt innføre forbud mot at utenlandske transportører frakter varer internt i Norge. Ved å stenge useriøse aktører ute fra det norske markedet, forsvinner også mange av de eldste og mest forurensende kjøretøyene. I sum fremskyver vi Miljødirektoratets kuttanslag for lastebiler med et år.⁶³

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Økte godsandeler på bane og sjø	0,05	0,05
Logistikkoptimalisering	0,23	0,21
Alle nye varebiler er elektriske i 2027	0,10	0,12
Alle nye lastebiler bruker nullutslippsteknologi eller biogass i 2030	0,68	1,41
Sum	1,06	1,78

Tiltak: Bedre og utslippsfri jernbane

Jernbanen kan transportere folk og gods med lav energibruk og lave utslipp over lange avstander. Tog er den transportmetoden som best kan konkurrere med fly. Dessverre har Norge et betydelig vedlikeholdsetter-slep, samtidig som jernbanereformen har pulverisert ansvaret gjennom kompliserte selskapsstrukturer. Det er krise i godstrafikken på jernbane, og det kreves store tiltak for å løse utfordringene.⁶⁴

Rødt vil renasjonalisere, samle og gjenreise jernbanen i Norge i én etat med ansvar for både infrastruktur, transport, vedlikehold og renhold. Etterslepet av vedli-kehold på eksisterende banenett må tas igjen så fort som teknisk mulig. Rødt mener at vi trenger et nasjonalt vedlikeholdsløft for hele jernbanen. Kapasiteten må økes og reisetiden minskes på eksisterende linjer gjennom blant annet flere krysningsport, dobbeltspor og sovevogner. Tilskuddet til godsoverføring fra vei til jernbane må økes. Rødt jobber for nullutslipp gjennom elektrifisering av alle jernbanestrekninger. Utover en generell oppgradering av Nordlandsbanen, vil vi øke tempoet på å elektrifisere denne strekningen. Dermed fremskyver vi Miljødirektoratets anslag med 3 år.⁶⁵

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Nullutslippsløsninger for jernbane	0,04	0,04
Transportmiddelskifte fra fly til jernbane	0,05	0,06
Sum	0,09	0,10

Tiltak: Redusert luftfart og lavere utslipp

Innenriks luftfart står for 1,17 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Norge er et langstrakt land med store avstander, spredt bosetting og dårlig utbygd jernbane. I deler av landet er lokale flyruter viktig kollektivtrans-port som folk flest er avhengige av. Samtidig henger antall flyreiser tett sammen med inntekt og formue, og mens noen knapt har råd, flyr andre i Norge mye og ofte.

61. Statens Vegvesen og Miljødirektoratet. (2024). Elektrifisering av varebiler – En gjennomgang av salgsmål, barrierer og virkemidler.

62. Norconsult. (2024). Logistikkoptimalisering: Vare- og servicetransport på vei. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/februar-2024/logistikkoptimalisering-vare-og-servicetransport-pa-vei/>.

63. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak T23.

64. Oslo Economics (2024) Kan godstrafikken på jernbanen reddes: En analyse av togets betydning og konsekvenser ved bortfall. <https://osloeconomics.no/publication/20365/>.

65. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak T08, T14

Rødt vil jobbe for at Avinor settes under direkte statlig kontroll, der utbygginger og drift finansieres over statsbudsjettet. Utbyggingen av tredje rullebane på Gardermoen og store utvidelser av andre flyplasser bør stanses, og taxfree-ordningen avvikles. Avinor skal ikke ha et mål om vekst i trafikken, men om redusert flytrafikk mellom de store byene i Sør-Norge. Derfor vil vi innføre et årlig 5 prosents reduksjonsmål for flyreiser som Avinor tillater, i kombinasjon med en progressiv flyavgift, mellom de store byene. Regjeringens kutt i flypassasjeravgiften må også reverseres. Sammenlagt vill dette redusere utslippene med 0,3 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030, og 0,5 millioner i 2035.

I ruteanbudet på forpliktelser til offentlig tjenesteytelse (FOT) fra 2028 må det stilles krav om gradvis utskifting til hydrogen-, hybrid- eller elektriske fly. Offentlig sektor bør gå foran og gå vekk fra fly som foretrukket transportmiddel. Basert på ZEROs anslag legger vi til grunn at disse tiltakene vill kutte 0,15 millioner tonn i 2030.⁶⁶ Utslippsreduksjoner med en kortere tidshorisont krever økt bruk av alternative eller bærekraftig flydrivstoff (SAF). I dag er flyflåten sertifisert for 50 prosent innblanding, noe som snart ventes å øke til 100 prosent, mens omsetningskravet ligger på kun 0,5 prosent.⁶⁷ Miljødirektoratet legger opp til at kravet økes 20 prosent i 2035, men vi mener at kravet kan og bør fremskyves til 2030.⁶⁸

Privatfly er luksusforbruk og den i særklasse mest forurensende aktiviteten som enkeltpersoner kan gjøre. Forskning viser at utslipp fra privatfly har økt betraktelig de siste årene.⁶⁹ Rødt vil innføre et forbud mot privatfly til transport som ikke er begrunnet i liv, helse og sikkerhet.

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Styrt reduksjon og progressiv flyskatt	0,35	0,40
Endret reisepolicy og FOT-krav	0,15	0,20
Innfase avansert biodrivstoff og syntetisk drivstoff	0,14	0,18
Hybride eller elektriske fly på kortbanenettet	0,00	0,04
Forbud mot privatfly	0,02	0,02
Sum	0,55	0,84

Tiltak: Omstilling av maskinparken

Etter personbiltrafikk og tungtransport, står maskinparken for den tredje største mengden utslipp i transportsektoren. Bygg og anlegg er en sektor hvor det er mulig å knytte krav opp mot byggetillatelse eller legge det inn i forskrifter, og hvor noen store aktører dominerer. Rødt ønsker å innføre nullutslippskrav på store bygge- og anleggsplasser i privat sektor i 2030, varslet god tid i forveien. Et viktig mål er at alle nye maskiner som selges i 2030 er utslippsfrie. Rødt støtter også forbud mot salg av nye anleggsmaskiner med forbrenningsmotor og at kommunene får mulighet til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser etter forurensningsloven. Da mye av virksomheten (og utslippene) skjer i offentlig regi, må offentlige anskaffelser og statlige byggeprosjekter gå foran.

Tilskuddene til utslippsfrie anleggsplasser bør også økes for å sette i gang full omstilling utover enkelte pilotprosjekter. Enovas støtteordninger for nullutslippsmaskiner og ladestasjoner må styrkes og utvides. Det samme gjelder for Klimasats. Vi vil også innføre støtteordninger for elektriske maskiner i jordbruket og sikre ladeinfrastruktur for el-maskiner og biogass i næringa generelt, og spesielt for transport av melk, dyr, fôr og varer, der dette er en utfordring. Vi fremskyver Miljødirektoratets anslag med 1 år for disse tiltakene.⁷⁰

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Bedre logistikk og effektivisering	0,05	0,05
Alle nye maskiner til bygge- og anleggsplasser er nullutslipp i 2030	0,24	0,36
Overgang til nullutslippsmaskiner i jordbruket	0,03	0,04
Innfasing av nullutslippsmaskiner i andre næringer	0,13	0,32
Sum	0,44	0,76

66. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 33.

67. Meldt. St. 25 (2024-2025). *Klimamelding 2035 på vei mot lavutslippsamfunnet*, side 143.

68. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak T16.

69. Gössling, Humpe og Leitão (2024). *Private aviation is making a growing contribution to climate change*. Communication Earth Environment 5, 666. <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01775-z>.

70. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak T25, T26, T27.

Sjøfart, fiske og havbruk

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR Å KUTTE UTSLIPP FRA SJØFART, FISKE OG HAVBRUK:

- Flytte kvoter fra trålere til kystflåten.
- Pålegge havbruks- og petroleumsnæringen å omstille sine skip til nullutslipp.
- Mer midler til fylkeskommunene for raskere omstilling av ferger og hurtigbåter.

Som en stolt havnasjon, må Norge stå i front for omstillingen på sjøfarten. Selskapene som bruker og lever av havet er noen av de med mest overskudd her i landet. Det betyr også at de har råd til å bidra til klimaomstilling. De totale utslippene for sjøfart, fiske og havbruk lå på 4,1 millioner tonn i 2023. Miljødirektoratets *Klima-tiltak 2025* legger opp til en utslippskuttpotensiale på 1,3 million tonn i 2030. Med Rødts politikk er det mulig å få til et utslippskutt på 2 millioner i 2030. Dette er samme mengde som ZERO anslår at er mulig.⁷¹

Virkemidler

Krav til nullutslipp i offentlige anskaffelser av ferger og fergetjenester ble innført i 2025. Men staten må også sikre at dette lar seg gjennomføres økonomisk. Fylkeskommunene må få nødvendig økonomisk støtte, slik at det ikke går utover en allerede trang økonomi. Staten må støtte *Grønt skipsfartsprogram*, og sørge for gode lade-stasjoner for båt og skip over hele landet.

Omstillingskravet bør også gjelde for havbruk- og petroleumsnæringene. Disse næringene har store overskudd og bør ha råd til utslippsfrie skip. I tillegg må havbruksnæringen pålegges full oppsamling og utnyttelse av slam og andre overskuddsressurser til produksjon av biogass, fosfor og andre produkter. En rapport fra PwC viser at oppsamling av slam fra oppdrettsanlegg kan produsere bioenergi tilsvarende 600 000 husstander per år.⁷²

Kystflåten er den mest klima- og naturvennlige fiskeriet, og den må styrkes. Trålerflåten slipper ut over tre ganger mer klimagasser per tonn fanget torsk enn den konvensjonelle kystflåten.⁷³ Torsketrålkonsesjonene må omfordes til kystflåten, og CO₂-kompensasjonsordningen for trålere bør fjernes. Kystflåten skaper mest ringvirkninger lokalt gjennom å levere fisk til fiskemottakene langs kysten. Dette gir arbeidsplasser og sikrer bosetting over hele landet. Særlig i nord. Det er i dag dyrt å bli fisker, derfor må staten sikre gode støtteordninger og utdanningsmuligheter for unge.

71. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 36.

72. PwC, på vegne av netverket ARAL, 2023.

73. Finansdepartementets svar på spørsmål 183 fra Finanskomiteen/Rødts fraksjon om: CO₂-utslipp – differanse mellom kystfiskeflåten og den havgående trålerflåten (Publisert: 31.10.2024).

Cruiseskipnæringen er i dag en av de mest forurensende turistformene, og de fleste skipene slipper ut mer per passasjer enn fly.⁷⁴ Næringen må reguleres strengere. Rødt vil stilles krav om nullutslippsskip, og samtidig gi kommunene flere verktøy til å håndtere og tjene på turismen.

Det finnes over 1 million fritidsbåter i Norge, hvorav godt over halvparten har fossilmotor. Rødt vil innføre en obligatorisk registrering av alle fritidsbåter i Norge, sette avgifter på høyt drivstofforbruk og krav for nysalg. Samtidig trenger ikke hver fossilmotor skiftes ut med en elektrisk en. Havet kan ikke være forbeholdt de med best råd. Det må skapes gode ordninger som gir folk i alle sosiale lag god fritid i Norge. Deleordninger for fritidsbåter, og økt støtte til friluftslivs- og fritidsorganisasjoner kan tilgjengeliggjøre flo og fjære for flere.

Tiltak: Flytte fiskekvoter til mindre fartøy

Kystflåten bruker betydelig mindre drivstoff enn trålflåten per kilo fanget fisk. Rødt vil omfordele kvoter fra trålflåten til kystflåten. Dessuten er fiske med passivt redskap fra kystfiskeflåten en mer skånsom måte å fiske på, som sikrer bedre bevaring av biologisk mangfold, mindre bifangst og sikrer bedre kvalitet på fisken. Når vi flytter kvoter til kystflåten, gjør vi det med forutsetninger om at de gjenværende kvotene til trålflåten skal landes og bearbeides i Norge, ikke fryses og sendes ut av Norge for bearbeiding.

I 2023 sto fiskeri for 0,95 millioner tonn CO₂-ekv. Torske-trål står for omtrent 40 prosent av utslippene i hele sektoren. Ved å overføre kvoter fra trålere til kystflåten kan vi kutte 176.000 tonn CO₂-ekv. til 2030. Utslippspotensialet er beregnet for samme drivstofforbruket i kystflåten som i dag, og tar ikke høyde for elektrifiseringen av flåten, som vil ytterligere kutte utslippene.

Tiltak: Nullutslippsløsninger i offentlig passasjertransport

Rødt vil at norske ferger og hurtigbåter som hovedregel skal være elektriske innen 2030, og enkelte steder med hydrogendrift. Staten må bidra til å dekke ekstrakostnaden ved omleggingen, slik at overgangen ikke bidrar til å ytterligere svekke fylkeskommunenes økonomi. Elektrifisering av hurtigflåten bør ikke føre til at rutetilbudet til de som bor i øysamfunna blir svekka. Derfor fremskynder vi Miljødirektoratets anslag med 2 år, og kutter 160.000 tonn CO₂-ekv i 2030.⁷⁵

Tiltak: Landstrøm og batterielektrifisering

Tiltaket omfatter økt bruk av landsstrøm for alle typer fartøy, både innenfor havbruk, kystfiske og fritids- og innenriks trafikk. Dette krever forbedret tilgang til ladeinfrastruktur over hele landet og at flere fartøy bygges med batterier. Havbruksnæringen sitter med enormt overskudd og har da gode forutsetninger for omstilling. Derfor fremskynder Rødt Miljødirektoratets anslag med ett år.⁷⁶ Rødt gjør ytterligere kutt for fritidsbåter i eget tiltak.

Tiltak: Overgang til biogass og hydrogenbaserte drivstoff

Steder hvor skip ikke kan elektrifiseres må det legges opp til overgang til bruk av biogass eller hydrogenbasert drivstoff som ammoniakk og e-metanol. Ved å innfase nye fartøy innenfor lasteskip, havfiske, havbruk og offshore, kan det innen 2035 kuttes 492.000 tonn CO₂-ekv. Rødt vil øke støtten til Enova, samt stille krav til olje- og havbruksnæringene, og dermed fremskynde Miljødirektoratets anslag for 2030 med 2 år. I tillegg kan ytterligere kutt utløses ved at skip som benytter LNG erstatter det med flytende biogass, som i 2035 kutte 140.000 tonn CO₂-ekv.⁷⁷

74. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge*, side 144.

75. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak S01.

76. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak S02.

77. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak S03, S04.

Tiltak: Forbud mot utslippscruise

Norge er en av verdens største cruisedestinasjoner. Skipene står for store klimagassutslipp per passasjer, men skaper få arbeidsplasser og lave skatteinntekter for Norge. Derfor vil Rødt fase ut adgangen til å anløpe Norge med forurensende cruiseskip innen 2030. Fram til dette bør kommunene få større handlingsrom til å si nei til cruiseanløp og innføre lokale turistskatter. Ifølge Kystverkets står cruiseskip med anløp i Norge for nesten 1 million tonn CO₂-ekv.⁷⁸ Selv om majoriteten av dette ikke telles med i det nasjonale klimaregnskapet, vil et forbud kutte den norske andelen på 300 000 tonn, og redusere utslippene internasjonalt.

Tiltak: Utslippsfrie fritidsbåter

Ifølge SSB står fritidsbåter for 200.000 tonn CO₂-ekv. Båtlivsundersøkelsen 2023 antar at det er ca. 600.000 motoriserte fritidsbåter i Norge.⁷⁹ Store, forurensende båter er en luksusvare som Rødt mener delvis bør forbys og delvis avgiftsbelegges. Fra 2030 må alle nye store fritidsbåter som selges være utslippsfrie. Det må også gjeninnføres en progressiv båtmotoravgift på nye motorer på fossilt drivstoff, som beregnes utfra en kombinasjon av antall hestekrefter og forbruk. På den måten vil avgiften være størst for de største og dyreste båtene. En slik avgift må øke med tiden. I tillegg må også vrakpanten øke, mens det må gjøres lettere å levere inn båtene, for å hindre dumping og forurensning. Samtidig må deleordninger styrkes slik at det er færre som trenger å eie, og flere får muligheten til å bruke havet og at det i alt er færre båter totalt.

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Flytte fiskekvoter til mindre fartøy	0,18	0,24
Nullutslippsløsninger i offentlig passasjertransport	0,16	0,32
Landstrøm og batterielektrifisering	0,19	0,19
Overgang til biogass og hydrogenbaserte drivstoff	0,48	0,64
Forbud mot utslippscruise	0,30	0,30
Ytterligere tiltak for fritidsbåt	0,05	0,15
Miljødirektoratets referansebane	0,67	0,93
Sum	2,03	2,76

78. Kystverket. "Maritim utslippsmodell – MarU." <https://www.kystverket.no/maru>.

79. KNBF. (2023). *Båtlivsundersøkelsen: Fritidsbåtlivet i Norge*.

Jordbruk og matsystem

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR Å KUTTE UTSLIPP I JORDBRUKET

- Mer økologisk jordbruk og mindre bruk av kunstgjødsel.
- Bryte opp maktkonsentrasjon i matvarebransjen.
- Gjøre det dyrere å kaste spiselig mat og billigere med frukt og grønt.

Rødt vil ta vare på og videreutvikle distriktslandbruket i Norge. Jordbruket gir oss sunn og trygg mat, bidrar til biologisk mangfold og kulturlandskap, og gir arbeidsplasser og levende bygder over hele landet. I kontrast til de andre sektorene, så har klimagassutslippene i jordbruket forholdsvis seg relativt stabile de siste tiårene. I 2023 var de samlede utslippene på 4,5 millioner tonn CO₂-ekv, som tilsvarer omtrent 10 prosent av det totale utslippet.⁸⁰ I Finansdepartementets framskrivninger vil utslippene fra jordbruket øke frem mot 2040 med dagens politikk.⁸¹ Derfor er Miljødirektoratets referansebane for denne sektoren negativ i tabellen nederst i kapitlet.

Klimatiltak må ikke gå på bekostning av selvforsyningen, og et landbruk med god dyrevelferd, men heller styrke begge deler. Norsk jordbruk er i dag under et enormt press. De store dagligvarekjedene øker sine milliardinntekter samtidig som bøndenes økonomi svekkes. Politikken som har blitt ført de siste 50 årene har lagt opp til stadig mer sentralisering og rasjonalisering. Men «effektiviseringen» har bare svekket sjølforsyningen med økt import av kraftfôrvarer og økt bruk av kunstgjødsel. Inntektene er altfor lave, og hver dag legges det ned et gårdsbruk i Norge. Mat er blant det viktigste som produseres i Norge. Derfor må staten finansiere utslippskutt i landbruket, og regulere dagligvarekjedene mye strengere.

Virkemidler

Klimagassutslipp i jordbruket er i stor grad avhengig av hva vi spiser, og hva vi gjør med maten etter at den har blitt høstet. Virkemidlene må derfor rettes ikke bare mot gårder, men mot alle leddene – fra jord til bord. Det første vi må gjøre er å spise opp maten vi lager. Derfor er det helt nødvendig at det kommer på plass en god matkastelov. Det må bli forbudt å kaste spiselig mat, og det som ikke blir solgt må doneres til ulike former for matutdeling. Alle standarder om størrelse og form på frukt og grønt som forhindrer salg av spiselige matvarer, må skrutes. Frukt og grønt er maten vi kaster mest av. Derfor må moms på norskprodusert frukt, grønt og vegetarprodukter kuttes, for å stimulere til økt forbruk. Videre må det forhindres å importere mat vi kan produsere selv. Tollavgiftene på disse matvarene må økes, og på sikt på all slik import utfases, særlig de med høyest klimaavtrykk som rødt kjøtt.

Den norske selvforsyningen må styrkes, og maten må produseres smartere der den kan. Det må legges til rette for bedre behandling og bruk av gjødsel på gårdene, og bruk av kunstgjødsel må reduseres. Rødt vil styrke tilskuddsordningene til økologisk produksjon, og samtidig øke støtten til forskning og pilotprosjekt på begrensning av kunstgjødsel og plantevernmidler i konvensjonell produksjon.

Arealbruksendringer er dårlig for både klimaet og naturmangfoldet. Derfor må det være høy terskel for nedbygging av matjord. Nydyrking av myr må forbys, og biomangfoldet i landbruket må styrkes gjennom

80. Dette inkluderer ikke utslippene fra energibruk, traktorer og andre redskaper, som dekkes i andre kapitler.

81. Meld. St. 1 (2024-2025). *Nasjonalbudsjettet 2025*, side 93, 98.

blant annet kantvegetasjon og fangvekster, som også binder karbon. Det er flere tiltak i jordbrukssektoren kan hjelpe å binde karbon, men mange slike tiltak hører under skog- og arealbrukssektoren, og kan per i dag ikke bokføres i klimaregnskapet. Det betyr ikke at tiltakene ikke er viktige å gjennomføre, og jordbruket vil fremover spille en avgjørende rolle når det gjelder karbonbinding.

Hvordan vi spiser påvirker også utslippene. Akkurat nå har dagligvarekjedene alt for stor makt over hva vanlige folk velger å spise. Pris er det mest avgjørende for å skape sunne og gode matvaner. Rødt vil bryte opp den store maktkonsentrasjonen som matkjedene får bestemme matprisene som de vil og sitte med enormt overskudd, mens norske bønder ikke får lønnen de fortjener. Det må være full åpenhet om innkjøpsbetingelser og priser mellom industri og handel, og forhindre at blant annet kjøtt selges med tap, mens frukt og grønt selges høyt over innkjøpsprisen for å finansiere dette. Samtidig må det bli lettere å for direktehandel mellom matprodusenter og forbrukere.

Tiltak: Kostholdsendringer

Rødt vil sikre at folk får tilgang på sunn og god mat. Sunn mat skal ikke være et klassespørsmål. Men matvanene våre har ikke utviklet seg i tråd med de gjeldende kostholdsrådene, så lenge disse har eksistert. For at det skal skje må sunn og kortreist mat være tilgjengelig og billig. Rødt tar kampen mot matvaregigantene, som i dag har alt for mye makt over hva folk får på bordet. Vi anser Miljødirektoratets ambisjoner som for høye, og legger til grunn en saktere endring av vaner. Tiltakene derimot, er det ikke noe grunn å vente med.⁸²

Tiltak: Redusert matsvinn

Minst en tredjedel av all mat som produseres i verden kastes. I 2023 var det kartlagte matsvinnet i Norge mer enn 450 000 tonn, noe som tilsvarer 82,3 kg per innbygger. Rødt mener det største ansvaret må plasseres på de profesjonelle aktørene i dagligvarebransjen og næringsmiddelindustrien. Matsvinnet skal halveres innen 2030, og Rødt legger opp til enda større mål for 2035.

Tiltak: Bærekraftig gjødsling

En rekke mindre tiltak på gården, som økt beiting for storfe, dekke på svinggjødsellagre, bedre spredningstidspunkt og bedre spredningsmetoder av husdyrgjødsel, bidrar med mindre utslippsreduksjoner. Utnyttelse av husdyrgjødsel i biogassproduksjon bidrar ytterligere.⁸³ Rødt vil også arbeide for at landbruket blir mindre avhengig av kjemiske innsatsfaktorer som sprøytemidler og mineralgjødsel. I 2023 førte kunstgjødsel i jordbruket til lystgassutslipp tilsvarende 568 000 tonn CO₂-ekv.⁸⁴ Kunstgjødselbruken kan reduseres ved optimalisering av organisk gjødsel, forbedret utnytting av husdyrgjødsel, nitrogenfikserende planter og bedre og mer bærekraftig arealbruk.⁸⁵ Matvarer produsert med organisk gjødsel kan også merkes tydeligere og få garantert hylleplass.⁸⁶ Rødt legger opp til mindre bruk av kunstgjødsel, som vil redusere utslippene med 100.000 tonn CO₂ -ekv. i 2030 og 200.000 tonn i 2035.

Tiltak: Forbedret arealbruk

Jordbruket har omfattende arealpåvirkning. Ved å forbedre arealbruk kan det både lagres mer karbon og unngås at den lagrede karbonene slippes ut. Utslippskuttene som hører under innsatsfordelingen (ESR) – restaurering av organisk jordbruksjord, stans i nydyrking av myr, og dyrking av fangvekster – vil til sammen kutte 13.000 tonn CO₂-ekv. i 2030 og 26 .000 tonn i 2035.⁸⁷ Det reelle kuttspotensiale for disse tiltakene ligger imidlertid i økt karbonopptak, som vi ikke regner med her. Potensialet her er omtrent 10 ganger høyere.⁸⁸

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Kostholdsendringer	0,75	1,2
Redusert matsvinn	0,12	0,2
Bærekraftig gjødsling	0,16	0,24
Forbedret arealbruk	0,01	0,03
Referansebane	-0,26	-0,28
Sum	0,78	1,39

82. Miljødirektoratet. (2024). *Klimatiltak i Norge: kunnskapsgrunnlag 2024*.

83. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak J3, J04-1;2;3 og J13.

84. SSB. «Utslipp til luft.» 05.11.2024. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>.

85. Norsk Bonde- og Småbrukarlag. (2025). *Berekraft mellom bakkar og berg: Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin klima- og bærekraftsplan*, side 35, 39.

86. ZERO. (2025). *Zerorapporten 2025*, side 44.

87. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak J05, J06, J12.

88. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatiltak i Norge*, side 15.

Avfall, bygg og oppvarming

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR AVFALL, BYGG OG OPPVARMING

- Redusere mengden avfall og øke gjenvinningen i alle deler av samfunnet.
- Påskynde overgangen til en reel sirkulærøkonomi.
- Fase ut all gjenværende fossil energi som går til oppvarming.

I Norge finnes det mange mindre utslippspunkter, særlig knyttet til avfallshåndtering, bygging og oppvarming. Disse utslippene er gjerne knyttet til forbruk og virkemidlene dreier seg gjerne om reduksjon, effektivisering og gjenbruk.

Det produseres enorme mengder avfall i Norge i dag, ikke minst knyttet til økt privat forbruk. Det er avgjørende at samfunnet tilrettelegger for mer gjenbruk, bedre ordninger for reparasjon og lengre holdbarhet på produkter. Økonomien må bli mer sirkulær, og det må etableres sirkulære verdikjeder og sikres et mer sirkulært forbruksmønster. Det må også stimuleres til bruk av produksjonsmaterieell som er kortreist og velegnet til å brukes om igjen.

Produsentansvarsordningen bør utvides til flere produktkategorier. Vi mener også at det bør stilles strenge krav til selskaper om avfallsminimering ved alle prosjekter i forkant av at tillatelser blir gitt. Å redusere matsvinnet, som diskutert i kapitlet om jordbruk,

er også et viktig aspekt. Avfallet som ender opp med å bli produsert, bør håndteres på best mulig måte i Norge. Rødt mener at avfall ikke skal være en lønnsom handelsvare.

Tiltak: Reduserte utslipp fra avfallsdeponier

I 1990 sto avfallsdeponier for 2,3 millioner tonn CO₂-ekv. Utslippene har sunket jevnt år for år, blant annet som følge av deponiforbudet, og i 2023 sto deponier ut omtrent 0,85 millioner tonn.⁸⁹ Rødt vil redusere bruken av deponier ytterligere, særlig for håndtering av farlig avfall. Det må i mye større grad satses på rensing og gjenvinning. Ytterligere reduksjon kan også utløses ved at metan samles og behandles i eksisterende deponianlegg med store mengder organisk avfall. Metanuttaket økes gradvis fra 12 prosent til 25 prosent fra og med 2035.⁹⁰ Dette kan redusere utslippene med 0,23 millioner tonn CO₂-ekv i 2030 og 0,43 millioner tonn i 2035.

89. SSB. «Utslipp til luft.» 05.11.2024. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>.

90. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak A01.

Tiltak: Karbonfangst- og lagring (CCS) på avfallsanlegg

Utslippene fra avfallsforbrenning har økt i takt med redusert bruk av søppeldeponier, og står i dag for nesten 1 million tonn CO₂-ekv.⁹¹ I 2024 sto disse anleggene for nesten 40 prosent av landets fjernvarmeproduksjon.⁹² Noe av utslippene fra forbrenning kan kuttes gjennom lavere forbruk og høyere gjenbruk av plastprodukter, særlig siden forbrenning har store utslipp.

Karbonfangst- og lagring er nødvendig for å begrense utslippene fra avfallsforbrenningsanlegg tilstrekkelig. Utover det planlagte prosjektet ved Klemetsrud i Oslo, som er en del av Miljødirektoratets referansebane, vil Rødt sikre gjennomføring av det samme på de øvrige store anleggene i Norge. Slik som med CCS i industrien vil dette kreve at staten bidrar til å sikre lagertilgang og utviklingen av infrastruktur, og med økonomisk støtte til prosjekt- og teknologiutvikling.⁹³ Vi fremskynder Miljødirektoratets anslag med et år, noe som leder til en utslippsreduksjon på 0,43 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030.⁹⁴

Tiltak: Utfasing av diesel, vedovner og gass til oppvarming

Sammenlignet med de fleste andre land har Norge lave utslipp fra energiforsyning og oppvarming. Men sektoren er fremdeles ikke helt fossilfri. En del av utslippene kan reduseres gjennom å fase ut bruken av fossil gass til oppvarming av bygg- og anleggsvirksomhet, husholdninger og næringslivsbygg. De direkte utslippene fra eksisterende bygg og anlegg ble kraftig redusert med forbudet mot oljefyring. Fossil gass er ikke omfattet av forbudet, men et forbud skal snart innføres.⁹⁵

Utslippene fra vedovner i husholdningene kan også kuttes gjennom å skifte ut gamle ovner mot den nyeste teknologi eller gå over til el-varme eller varmepumpe. Siden bruken av vedovner henger sammen med høye strømpriser, vil Rødts tiltak for en rimeligere og mer

rettferdig strømregning også bidra til å redusere utslippene (mer om dette i det avsluttende kapitlet). Til sist må staten få kraftverket i Longyearbyen, som nå drives på diesel, over på utslippsfrie energikilder. En storstilt satsing på energieffektivisering, som diskuteres mer i det siste kapitlet, vil også ha en positiv påvirkning. Sammenlagt vil disse tiltakene kutte 0,35 millioner tonn CO₂-ekv i 2030.⁹⁶

Tiltak: Mindre nybygging og mer gjenbruk

Utslippene i anleggsbransjen kommer primært fra maskiner og transport til og fra byggeplassen, som er dekket i kapitlet om transportsektoren. Men store deler av utslippene i byggesektoren skjer ikke på selve anleggsplassen, men er knyttet til produksjon og transport av materialer. Siden en stor del av dette skjer i og fra utlandet, vises det ikke i det norske klimaregnskapet. Det er like fullt reelle utslipp generert av etterspørsel og aktivitet i Norge, og som vi bør ta ansvar for. Asplan Viak har beregnet at det totale klimafotavtrykket for hele sektoren var på over 17 millioner tonn CO₂-ekv i 2020. Av dette slippes 9 millioner tonn ut innenlands, og 8 millioner utenlands.⁹⁷

Både i offentlig og privat sektor rives eksisterende bygninger for å erstattes av nye, ofte med samme funksjon. Hele 70 prosent av utslippene i bygg- og eiendomssektoren kommer fra nybygg.⁹⁸ Når sykehjem eller skoler må totalrehabiliteres, er det blitt vanlig å bygge nytt i stedet. Dette er også tilfelle i privat sektor, hvor spesielt kontorbygninger rives og erstattes av helt nye bygninger, framfor å oppgradere eller fornye. I tillegg utgjør hyttebygging en stor del av byggeaktiviteten. Rødt er for å bygge mindre nytt og gjenbruke mer. Dette handler ikke om å begrense boligbygging og nødvendig næringsutvikling, men ved å unngå unødvendige prosjekter og hyttebygging, samt å rehabilitere i stedet for å rive. Bruk av nytt stål, glass og betong må reduseres. Istedenfor bør det resirkulerte materialer og treverk, brukes mye mer enn i dag. Vi mener at det må

91. SSB. «Utslipp til luft.» 05.11.2024. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft>.

92. SSB. "Mindre bruk av fjernvarme i 2024." 13.05.2025. <https://www.ssb.no/energi-og-industri/energi/statistikk/fjernvarme-og-fjernkjoling/artikler/mindre-bruk-av-fjernvarme-i-2024>.

93. Oslo Economics. (2024). Virkemidler for karbonfangst fra industri og avfallsforbrenning. <https://osloeconomics.no/publication/virkemidler-for-karbonfangst-fra-industri-og-avfallsforbrenning/>.

94. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak I01.

95. Regjeringen. «Kutter i fossile utslipp på byggeplasser.» 14.03.2025. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fossil-gass-byggeplasser/id3092082/>.

96. Miljødirektoratets kunnskapsgrunnlag 2025, tiltak O01, O02, O03.

97. Asplan Viak. (2024). *Klimafotavtrykk bygg og anlegg: En analyse av alle direkte og indirekte klimagassutslipp fra bygg- og anleggssektoren i Norge*.

98. Grønn byggallianse, «Klimakur for bygg og eiendom» <https://byggalliansen.no/kunnskapssenter/publikasjoner/infopakkeklimatempen/#1610543721194-d07e5aa3-3e6d>.

innføres en hovedregel i staten og offentlig sektor om at bygninger ikke skal rives hvis rehabilitering er mulig. Rødt mener også at det bør innføres krav til fylker og kommuner om at areal- og utbyggingsplaner inneholder en plan for utslippsreduksjon gjennom mindre utbygging og mer gjenbruk. Det bør også innføres krav om at det for alle større utbygginger skal lages helhetlige utslippsanalyser, som synliggjør faktiske utslipp utbyggingen vil utløse, inkludert utslipp ved produksjon av materialer og innsatsfaktorer. Vi anslår at dette kan redusere klimagassutslippene med 0,3 millioner CO₂-ekv. i 2030 og 0,5 millioner tonn i 2035.

Tiltak	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Redusert deponibruk og økt metan-utakk	0,26	0,47
Karbonfangst- og lagring (CCS) på avfallsanlegg	0,43	0,80
Utfasing av diesel, vedovner og gass til oppvarming	0,35	0,34
Mindre nybygging og mer gjenbruk	0,30	0,50
Miljødirektoratets referansebane ⁹⁹	0,78	1,41
Sum	2,12	3,52

99. Inkluderer reduksjon på 6 000 tonn fra økt innsamling og destruksjon av brukt HFK.

Olje og gass

RØDTS VIKTIGSTE TILTAK FOR Å KUTTE UTSLIPP FRA OLJE- OG GASSINDUSTRIEN:

- Utarbeide en strategi for sluttfasen av norsk petroleumsvirksomhet.
- Ikke gi nye lete- og utvinningslisenser.
- Krav om 50 prosent utslippskutt i sektoren til 2030 sammenlignet med 2023 (30 prosent kutt sammenlignet med 1990).

Olje- og gassindustrien har gitt Norge stor rikdom i form av eksport- og skatteinntekter, arbeidsplasser, teknologiutvikling og en enorm finansformue i oljefondet. Oljearbeidernes kunnskap og kampkraft har vært avgjørende for å bygge norsk industri. Når de globale klimagassutslippene skal reduseres vil det påvirke vår viktigste næring og hele den norske økonomien. Uten en planmessig, rettferdig og demokratisk styrt omstilling av petroleumssektoren, står vi i fare for å miste arbeidsplasser og kompetansemiljøer som fellesskapet trenger. Alternativet er ikke å fortsette som før, men å vente på en markedsstyrt krasjlanding.

I 2023 var utslippene fra olje- og gassutvinning på 11,7 millioner tonn CO₂-ekv., en økning på 40 prosent sammenlignet med 1990. De største kildene til utslipp er forbrenning av naturgass i turbin på sokkelen og fra landanlegg, som stod for omtrent 8 og 1,6 millioner tonn hver. Regjeringens målsetning er at utslippene fra olje- og gassproduksjonen skal kuttets med 50 prosent innen 2030 sammenlignet med 2005 og til netto null i 2050.¹⁰⁰ Rødt vil at alle offshore petroleumsinstallasjoner skal være karbonnøytrale innen 2035.

Rettferdig omstilling for oljearbeiderne

Det var staten som bygde opp det norske oljeeventyret, og det bør være staten som tar ansvaret for at veien ut av oljealderen skjer på en sosialt rettferdig måte. For å sikre en rettferdig omstilling av petroleumssektoren må dagens oljearbeidere være med på å bygge morgendagens klimaløsninger.

På kort sikt er det behov for et investeringsprogram for leverandørindustrien slik at kompetansen og arbeidsplassene som er bygd opp rundt næringen videreutvikles gjennom omstilling mot grønne næringer. Innholdet skal utmeisles av staten, industrien og fagbevegelsen for å sikre at samfunnsnyttige investeringer kobles med det faktiske behovet for arbeid og oppdrag. Staten må også opprette dialog med fagbevegelsen om utvikling av et helhetlig omskolerings- og etterutdanningstilbud. Norske verdensledende skipsverft og forskningsmiljøer må brukes som utgangspunkt for en storstilt satsing på utvikling av nullutslippsdrivstoff i ferger, skip og landtransport. Rødt er mot å bygge ned naturen langs norskekysten med havvind, men hvis disse likevel kommer mener vi det er viktig å stille krav som gir nasjonale ringvirkninger. Eventuelle tildelinger av konsesjoner for både havvind, oppdrett og andre offshorenæringer må skje med kvalitative krav og at de skal sikre norsk innhold i kontraktene.

Rødt mener at nytt og eksisterende statlig eierskap må brukes aktivt for å beholde og videreutvikle industriproduksjon med lave klimagassutslipp i Norge, øke graden av videreforedling og gjenvinning og sikre lengre verdikjeder i norsk industri. Rødt vil ta Equinor av børs, avvike utenlandssatsingen på olje- og gassprosjekter og gjøre selskapet til et industrilokomotiv for samfunnsbygging i hele Norge. I tillegg vil Rødt opprette et nasjonalt industrifond, hvor en andel av oljefondet settes av til å gjøre strategiske investeringer i hjemlig industriproduksjon. Formålet bør være å sikre teknologisk utvikling, økt eksport av varer, flere industriarbeidsplasser, økt verdiskaping og mer videreforedling i Norge.

100. Meld. St. 25 (2024-2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, side 143.

Rødts plan for utslippskutt

Rødt vil sikre en planlagt nedtrapping av olje- og gassnæringen, og på den måten sikre for mest mulig utslippskutt. Det må derfor utarbeides en overordnet strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet, i tråd med Klimautvalgets anbefalinger.¹⁰¹

Et av de primære tiltakene for å få ned utslippene på anlegg i fortsatt drift, må være karbonfangst- og lagring. Rødt er sterkt imot tiltak som legger til grunn at norsk olje og gass skal elektrifiseres, slik Miljødirektoratet og mange andre partier foreslår. Vi mener at elektrifisering er en dårlig løsning som forlenger avhengigheten av fossil energi. Ikke minst vil økt strømbruk lede til kraftmangel for fastlandsindustrien og høyere strømpriser for næringsliv og husstander. Kraftutbyggingen som kreves av elektrifisering vil også lede til mer arealkrevende kraftutbygging og nedbygging av norsk natur.¹⁰²

Rødt mener at det finnes bedre alternativer til elektrifisering av petroleumsindustrien. Mange felter er allerede elektrifisert, og det kan vi ikke gjøre noe med. Men de resterende prosjektene mener vi bør planlegges for bruk av karbonfangst og –lagring og mer energieffektive gasturbiner. Utslippene kan også reduseres gjennom å forby fakling. Noen felter bør også planmessig avvikles; marginalt lønnsomme oljefelt som har høye produksjonsutslipp, og felt i sårbare områder, må vurderes nedstengt når de er i slutfasen av sin levetid. Rødt vil ikke at det ikke gis nye lete- og utvinningslisenser. Bare igangsatte og lovlig vedtatte utbygginger skal gjennomføres, og alle andre uoppdagede ressurser og funn skal forbli urørte. Tidligere konsesjoner som ikke er blitt bygget ut må også trekkes tilbake. For at utviklingen i denne avgjørende fasen skal demokratiseres, må terskelen senkes for hvilke planer for utvikling og drift (PUD) som skal behandles av Stortinget.

Oljeskattepakken som ble innført under Covid19-pandemien har utspilt sin rolle, og kan potensielt føre til investeringer i utbygginger som ellers ville vært ulønnsomme. Ett slikt eksempel er Wisting-feltet i Barentshavet. Wisting skal primært produsere olje, og det kan bli verdens nordligste oljefelt, 300 kilometer fra land. Feltet vil kreve kraft fra land, tappe kraftnettet i Finnmark og føre til økt utbygging i reindriftsområder. Det må være det enkleste feltet å legge bort om Norge skal ta klima- og miljøpolitikken alvorlig.

På samme måte som fastlandsindustrien, er også petroleumssektoren i stor grad omfattet av EUs kvote-handelssystem for bedrifter. Mineralolje og naturgass omfattes av kvotesystemet, men er i tillegg pålagt en egen CO₂-avgift. Naturgass som slippes ut til luft omfattes derimot ikke av EUs kvotesystem, men følger den generelle satsen for CO₂-avgift som regjeringen planlegger å trappe opp til.¹⁰³ Rødt vil øke CO₂-avgiften til minst 3 000 kr i 2030.

Regjeringen og næringen har en felles ambisjon om 50 prosent kutt i 2030 sammenlignet med 2005.¹⁰⁴ Men dette er bare pynt, da et slik utslippskutt kun vil tilsvare 15 prosent kutt sammenlignet med 1990. Dette er alt for lave ambisjoner. Rødt vil stille krav om en omstillingsplan for petroleumssektoren med pålegg om å redusere næringsutslipp med 50 prosent, sammenlignet med 2023. Dette vil tilsvare 30 prosent utslippskutt sammenlignet med 1990. **Dette innebærer et utslippskutt på 5,8 millioner tonn CO₂-ekv. i 2030.** De fleste utslippskuttene må skje offshore, og i 2035 må alle offshoreinstallasjoner være karbonnøytrale. **I 2035 vil dette innebære en reduksjon på 9,4 millioner tonn CO₂-ekv.**

Oljeindustrien er den mest lønnsomme og ressurssterke næringen vi har i Norge. Det er på tide at oljeselskapene tar ansvar for å gjennomføre utslippskutt. Særlig statens eierskap i Equinor må brukes aktivt til å utvikle de mest strategiske prosjektene som kan stake veien for ny næringsvirksomhet og som styrker allerede eksisterende næringer i Norge, slik formålet var i de ti oljebudene.

Pengene som staten sparer ved å avvikle fossilsubsidier, som leterefusjonsordninga og opphørsrefusjonsordninga, fjerning av friinntekten og øking avskrivingsstida for investeringer i olje og gass, må brukes på å trygge omstillingen og arbeiderne i næringa. I tillegg må det gjeninnføres grunnavgift på mineralske produkter for kontinentalsokkelen, for å øke inntektene. Internasjonalt må Norge samarbeide med oljeproduserende land for felles kutt i produksjon og salg av petroleum, samt dele kunnskap og planer for å ivareta arbeidere i andre land også. Equinor må trekkes ut av utenlandske oljeprosjekter, for å gjøre ny utvikling mindre ettertraktet globalt.

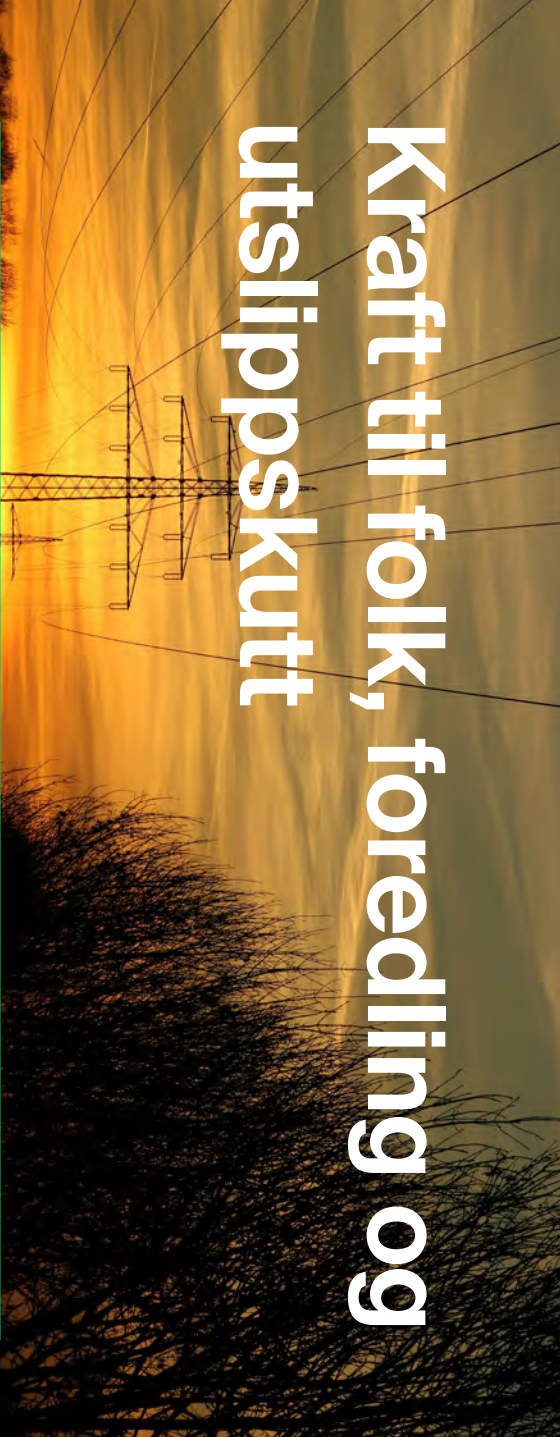
101. NOU 2023: 25 *Omstilling til lavutslipp*, side 176.

102. NOU 2023: 25 *Omstilling til lavutslipp*, side 175-176.

103. Prop. 1 LS (2024-2025) *Skatter og avgifter 2025*, side 222-223.

104. Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, side 114.

Kraft til folk, foredling og utslippskutt

RØDTS PLAN FOR Å SIKRE NOK RIMELIG KRAFT TIL UTSLIPPSKUTT:

- Rødt har en plan for å sikre nok strøm til å kutte utslipp i perioden 2030 til 2035, uten å rasere mer natur.
- Rødt vil sikre tydeligere prioritering av krafta til utslippskutt og verdiskapning, og sier nei til frislipp for datasentre og elektrifisering av sokkelen.
- Rødt vil sikre rimelig strøm til alle gjennom en nasjonal makspris, men innføre et progressivt flerprissystem som gjør strømregninga lavere for de som effektiviserer energiforbruket sitt.

Hvordan kan vi sikre nok strøm?

Mange av utslippskuttene som legges frem i denne planen kan bare gjennomføres ved å skifte ut fossil energi med fornybar strøm. Dette gjelder særlig i transportsektoren og fastlandsindustrien. Det eksisterer forskjellige framskrivninger for det totale strømbehovet som kreves av omstillingen til lavutslippssamfunnet. Miljødirektoratet anslår at dersom alle tiltakene de legger frem i sin seneste statusrapport gjennomføres, så vil kraftetterspørselen øke med 32,5 terrawattimer (TWh) i 2035 sammenlignet med forbruket i 2023.¹⁰⁵ Anslaget inkluderer imidlertid mye strøm til elektrifisering av sokkelen og andre petroleumsinstallasjoner, som Rødt er imot.

Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vil Norge ha et kraftoverskudd på 11 TWh i 2029.¹⁰⁶ Det er en nedgang fra dagens rekordhøye overskudd på over 17 TWh. Men Norge vil fortsatt ha et betydelig kraftoverskudd, selv om det ikke bygges noe ny vindkraft eller vannkraft i vernede vassdrag. NVE legger faktisk til grunn en redusert vindkraftproduksjon. I tillegg legger de opp til 2 TWh mer vannkraft fra opprustning og utvidelse (O/U) og fra økt tilslag.

Direktoratet legger også til grunn en økning av solkraft på 1,5 TWh og at lavere strømforbruk i bygg vil redusere kraftbehovet med 2,5 TWh.

Noe av veksten i kraftproduksjonen NVE legger opp til vil være til prosjekter Rødt ikke ønsker. Det gjelder blant annet elektrifisering av sokkelen og petroleumsanæringa, og en stor forbruksvekst til datasentre. Behovet til transportsektoren, datasentre og petroleumsanæringen er forventet å øke med 2 TWh mer hver til 2029. Dessverre viser NVEs analyser også at vi ikke kutter utslippene i industrien og transportsektoren raskt nok. Skal vi få til å kutte utslippene, må vi ha enda mer strøm tilgjengelig.

Det er viktig å understreke at Norge er en stor kraftnasjon. Vi produserer omtrent fem ganger mer elektrisitet enn EU-landene per innbygger. Om man bare regner med fornybar energi produserer vi nesten tolv ganger mer, og det inkluderer store mengder brenning av biomasse, med et svært varierende miljøregnskap, i mange EU-land. Potensialet for en smartere energibruk og bruk av alternative energiformer er betydelig. For å nå klimamålene anslår vi at det vil være behov for å få omtrent 25-35 TWh mer kraft tilgjengelig i perioden 2030-2025, enn vi ligger an til å ha i 2029 ifølge NVE.

105. Miljødirektoratet. (2025). *Klimatilak i Norge 2025*, side 39-40.

106. NVE. (2025). *Tilstanden i kraftsystemet 2025: Kraftåret 2024 og utviklingen fram mot 2029*. https://publikasjoner.nve.no/rapport/2025/rapport2025_10.pdf

I tabellen under sammenlignes NVEs anslag med hva Rødts interne energikommisjon mener er mulig.¹⁰⁷ Med Rødts plan, vil Norge ha nok kraft til både utslippskutt og industriutvikling i årene som kommer.

Energieffektivisering i bygg

Mulighetene for å redusere strømforbruket i bygg er enormt. En nylig rapport fra ZEN-senteret, Sintef og Skanska viser at med gode nok støtteordninger ligger kuttspotensialet på 42 TWh til 2050.¹⁰⁸ Dette inkluderer både energieffektivisering, egenprodusert solkraft og mer fjernvarme. Kostnadsanslaget for dette er 4-5 milliarder i året. Til sammenligning har flertallet på Stortinget gått inn for å bruke 58 milliarder på havvind i områdene Sørlege Nordsjø 2, Vestavind B og Vestavind F. Rødt vil kraftig forbedre støtteordningene for effektivisering, blant annet gjennom å bruke pengene Enova har stående ubrukt. Vi vil også ha strengere tekniske byggekrav, og et forutsigbart flerprissystem for strøm og nettleie, som gir folk en skikkelig bonus for å kutte strømforbruket, og gjør overforbruk dyrere. Regjeringens energikommisjon mente at 15-20 TWh i energieffektivisering, ikke medregnet solkraft, varmepumper og fjernvarme, var mulig innen 2030.¹⁰⁹ Rødts energikommisjon legger seg på et litt lavere nivå, og regner med 13 TWh spart frem mot 2030-2035.

Solkraft

Regjeringens energikommisjon mente at 5-10 TWh strømproduksjon fra solkraft er realistisk innen 2030.¹¹⁰ Multiconsult anslår at det samlede potensialet kan være på hele 66 TWh.¹¹¹ Rødt har foreslått å få på plass et bedre rammeverk for bakkemonterte solkraftverk som legger til rette for utbygging med få naturinngrep og et lavt konfliktnivå. Rødt foreslo for noen år siden en statlig plan for utbygging av 10 TWh solkraft innen 2030, og krav om solceller på offentlige bygg og nybygg. Stortingsflertallet, inkludert Rødt, har pålagt regjeringen å jobbe for 8 TWh innen 2030. Med dagens virkemidler ligger vi ikke an til å nå dette målet. Med forsterket støtte gjennom Enova og strengere krav til bygg, forventer vi at dette kan oppnås i perioden 2030-2035. Rødts energikommisjon regner derfor med 8 TWh solkraft innen perioden 2030-2035.

Økt tilgang på kraft

Energiform	NVEs anslag til 2029	Rødts anslag for 2030-2035
Energieffektivisering i bygg	2,5 TWh	13 TWh
Solkraft	1,5 TWh	8 TWh
Vannkraft	2 TWh	6 TWh
Energieffektivisering i industri	Ingen anslag i beregninger	3 TWh
Fjernvarme	1 TWh	3 TWh
Bergvarme og andre varmepumper	Ingen anslag i beregninger	8 TWh
Biogass som supplement til elektrifisering	Ingen anslag i beregninger	3 TWh
Sum	7 TWh	44 TWh
Differanse		37 TWh

107. Rødt. (2024). *Demokratisk kontroll over krafta*: Rapport fra Rødts interne energikommisjon. <https://roedt.no/energi-kommisjon>.

108. ZEN Research Centre. (2023). *Energisparepotensialet i bygg fram mot 2030 og 2050 – Hva koster det å halvere energibruken i bygningsmassen?*

109. NOU 2023: 3 *Mer av alt – raskere Energikommisjonens rapport*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-3/id2961311/>

110. NOU 2023: 3 *Mer av alt – raskere Energikommisjonens rapport*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-3/id2961311/>

111. Multiconsult. (2022). *Norsk solkraft 2022 – innenlands og eksport*.

Bergvarme og varmepumper

Varmepumpeteknologi bidrar til effektiv utnyttelse av energi til oppvarmingsformål. I dag er det over 1,4 millioner varmepumper i drift i Norge, noe som reduserer strømforbruket til oppvarming med over 10 TWh per år.¹¹² Flesteparten av varmepumpene som selges i Norge er luft-til-luft-pumper, men luft-til-vann og væske-til-vann og ventilasjonslufts-varmepumper bidrar også til energisparing, særlig i store bygg. Varmepumper og bergvarme gir energi med minimal arealkonflikt, og økt bruk vil redusere effektoppene i strømmettet på de kaldeste dagene. Dette kan redusere behovet for effekt fra vannkraftverkene og redusere behovet for netttutbygging. I tillegg kan økt satsing på boring etter bergvarme hente kompetanse og folk med erfaring fra oljebransjen.

Det er et stort potensial for å øke satsingen på varmepumper kombinert med bergvarme. I Sverige finnes over 700 000 bergvarmeanlegg, mens det kun er 80 000 i Norge.¹¹³ Regjeringens energikommisjon pekte på et potensial for å øke bruken av varmepumper med 6-11 TWh innen 2030.¹¹⁴ Men verken politikken eller markedet følger i særlig grad opp. Ifølge Varmepumpeforeningen koster det mellom 250-500 000 kroner å installere et bergvarmeanlegg med energibrønn. Byggteknisk forskrift utløser ikke initiativ til å velge varmepumper i dag.

Enova har kuttet støtteordninger til varmepumper i yrkesbygg og boliger til 10 000 kroner. Det gis ingen støtte til luft-til-luft-varmepumper. Mange utbyggere ønsker kun å satse på de billigste løsningene. Asplan Viak har anslått at berg-/grunnvarme kan erstatte 33 TWh strøm som brukes til oppvarming.¹¹⁵ Rødt mener dette må bli en storsatsing for Norge, både gjennom strengere krav til bygg og mye bedre støtteordninger. Rødts energikommisjon legger til grunn et relativt beskjedent anslag om at bergvarme og andre varmepumper kan kutte elektrisitetsforbruk med 8 TWh innen perioden 2030-2035.

Energieffektivisering i industri

I 2023 hadde norsk industri et samlet energiforbruk på nesten 75 TWh.¹¹⁶ Det er et stort potensial for økt utnyttning av overskuddsvarme, og forskere ved SINTEF anslår at det totale tekniske potensialet er i størrelsesorden 20 TWh.¹¹⁷ Regjeringens energikommisjon anslø at industrien kan spare 1-5 TWh innen 2030.

Lokalisering av ny industri og annet forbruk i nærheten av eksisterende bedrifter som produserer overskuddsvarme, vil kunne være et effektivt tiltak for å utnytte dette potensialet. Flere store industribedrifter arbeider allerede med å utvikle ny teknologi for å effektivisere sine prosesser, blant annet med sikte på redusert kraftbruk. Enova og CO₂-kompensasjonsordningen, beskrevet mer inngående i kapitlet om fastlandsindustrien, vil hjelpe industrien å kutte strømforbruket. Rødts energikommisjon legger til grunn at energieffektivisering kan frigjøre 3 TWh innen perioden 2030-2035.

Fjernvarme

Fjernvarmeproduksjon er i praksis et sentralvarmeanlegg som forsyner en bydel eller flere bygg med energi til varmtvann, oppvarming eller industrielle prosesser. I 2024 ble det til sammen levert 6,8 TWh fra fjernvarmenett i byer og tettsteder over hele Norge.¹¹⁸ Fjernvarme eksisterer allerede eller er under utbygging i de fleste byer med flere enn 10 000 innbyggere. I 2009 ble det innført deponiforbud for avfall, og mange fjernvarmeanlegg ble etablert i tilknytning til nye avfallsforbrenningsanlegg.

Med gode rammevilkår og politisk vilje har fjernvarme et stort potensial til å fortsette erstatte fossile kilder i andre sektorer. Et viktig insentiv for å ta i bruk mer fjernvarme kan være å erstatte netto energibehov med levert energi som målepunkt i byggteknisk forskrift og energimerkeordningene. Dette tar hensyn til varmesystemets virkningsgrad og vil gjøre fjernvarme og andre alternative oppvarmingskilder mer konkurransedyktige. Dessverre har et flertall på Stortinget tidligere stemt ned forslag om dette.

112. NOVAP. "Om varmepumper." 24.09.2024. <https://www.novap.no/om-varmepumper>.

113. E24. "Bergvarme-boom i Norge." 07.03.2024. <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/BWoAdl/bergvarme-boom-i-norge-er-ikke-like-sexy>.

114. NOU 2023: 3 *Mer av alt – raskere. Energikommisjonens rapport*.

115. Haugstad, Tormod. "Vet ikke politikerne hva bergvarme er?" *Teknisk Ukeblad*. 20.12.2023. <https://www.tu.no/artikler/vet-ikke-politikerne-hva-bergvarme-er/541346>.

116. SSB. "Energibruk i industrien." 14.05.2024. <https://www.ssb.no/energi-og-industri/energi/statistikk/energibruk-i-industrien>.

117. Teknisk Ukeblad. "Strømkrisen til tross – industrien fyrer for kråkene." 09.09.22. <https://www.tu.no/artikler/stromkrisen-til-tross-industrien-fyrer-for-krakene-br/521907?key=5PXaAlfw>.

118. SSB. "Fjernvarme og fjernkjøling." 13.05.2025. <https://www.ssb.no/energi-og-industri/energi/statistikk/fjernvarme-og-fjernkjoling>.

Rødts energikommisjon mener det er realistisk å produsere 3 TWh mer fra fjernvarme innen 2030. Dette kan oppnås gjennom byggetekniske forskrifter som belønner fjernvarme mer, strengere krav til bruk av overskuddsvarme, og en skattlegging av avfallsforbrenning og fjernvarmeproduksjon som er mer gunstig enn i dag.

Vannkraft

Vannkraft er ryggraden i Norges strømforsyning, og står for 88 prosent av kraftproduksjonen. Vannkraften er et enormt konkurransefortrinn, fordi den gir oss regulerbart, billig og fornybart strøm for både husholdninger og næringsliv. NVE anslår et potensiale for økt kraftproduksjon fra vannkraft på 8 TWh til 2040.¹¹⁹ Rødt jobber for at mye av dette realiseres innen 2035. Vi er positive til utvidelsesprosjekter i allerede utbygde vassdrag hvor dette er godt utredet, avklart mot naturverninteresser og med et miljødesign som helst bedrer de økologiske forholdene i vassdraget. Vi vil ikke prioritere småkraft, men større og mer effektive anlegg.

Opprustning uten utvidelse er det beste for naturen. Totalt potensiale for økt produksjon ved å skifte ut alle løpehjul i kraftverk over 10 MW er beregnet til 4,4 TWh.¹²⁰ Det er også forventet at tilsiget til kraftverkene vil øke. For å sikre at den nødvendige oppgraderingen og utbyggingen av vannkraft realiseres, trenger vi en nasjonal handlingsplan som forplikter de offentlig eide kraftverkene. Handlingsplanen må også vurdere hvordan skattleggingen kan bli bedre, slik at skatten ikke gir insentiv til å holde produksjonen unødvendig lav. Gjennom planarbeidet må de samle behovene, de nødvendige kostnadene og gode insentiver for gjennomføring utredes.

Selv om det tas hensyn til noe redusert produksjon enkelte steder, som følge av vilkårsrevisjoner og strengere miljøkrav, legger Rødts energikommisjon til grunn at 6 TWh mer vannkraft kan realiseres i perioden 2030 til 2035.

Biogass

Biogass produseres ved nedbrytning av organisk materiale. Det er en utslippsfri energikilde, som ikke tilfører nytt karbon til kretsløpet. Råstoffet til biogassproduksjon er gjerne matavfall, avløpsslam, fiskeensilasje etc. Det kan blant annet brukes som drivstoff, men også til produksjon av fjernvarme eller strøm. I dag produseres det i omtrent 0,7 TWh biogass.¹²¹

En forskningsrapport fra 2023 viser at med dagens tilgjengelige råstoff kan dagens teknologi produsere 6 TWh, mens man med mulig framtidig teknologi kan produsere totalt 15 TWh.¹²² Rapporten peker på et mye større potensial med råstoff som kan bli tilgjengelig i framtida, men dette avhenger av en enorm vekst i oppdrettsnæringen, som Rødt tror vanskelig lar seg forene med viktige naturhensyn.

Rødt vil ha en stor satsing på utnyttelse av organisk materiale til biogass. Det kan bidra til å dempe kraftbehovet til transportsektoren, og i tillegg kan det brukes til å produsere mer fjernvarme og strøm. Det bør innføres helhetlige støtteprogrammer for biogass, og bevilgningene til Bionova må styrkes. Både kjøretøy, fyllestasjoner og produksjon må få støtte. Støtten til produksjon må ha et tallfestet mål. Rødts energikommisjon legger til grunn 3 TWh mer biogass innen 2030.

Kraft til folk, foredling og utslippskutt – ikke sløsing

Det er på tide at vi begynner å prioritere hva vi skal bruke den dyrebare krafta vår på. “Mer av alt – raskere” har dessverre blitt et slagord i kraftpolitikken. Mer vindturbiner, mer datasentre, mer batterifabrikker og andre mer eller mindre realistiske planer om nye kraftsluk. Prosjekter som kun er lønnsomme med store subsidier tar opp plass i strømkøen fra samfunnskritiske prosjekter og viktige planer om utslippskutt og omstilling.

Rødt har et tydelig alternativ til dagens første-mantil-mølle-system. Vi vil utarbeide nye kriterier for tilknytning til strømmettet, hvor hensyn til samfunnsnytte, arbeidsplasser, klima og natur vektlegges.

119. NVE. (2024). Utviklingen i kraftmarkedet mot 2050: En utvidelse av Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023. <https://www.nve.no/energi/analyser-og-statistikk/langsiktig-kraftmarkedsanalyse/utviklingen-i-kraftmarkedet-mot-2050/>.

120. Teknisk Ukeblad. ”Turbinoprustinger kan gi 4,4 TWh mer vannkraft.” 22.05.2020. <https://www.tu.no/artikler/turbinoprustinger-kan-oke-produksjonen-i-norske-vannkraftverk-med-fire-twh/492457>.

121. Biogassbransjen. ”Fersk rapport: – Det produseres 0,7 TWh biogass i Norge.” 01.03.2022. <https://biogassbransjen.no/2022/03/01/fersk-rapport-det-produseres-07-twh-biogass-i-norge/>.

122. Norsus. (2023). *Mulighetsrommet for produksjon av biogass i Norge: Potensialstudie av aktuelle råstoff, nye teknologier og klimanytte.* ”<https://norsus.no/wp-content/uploads/OR-06.23-Mulighetsrommet-for-produksjon-av-biogass-i-Norge-1.pdf>”

Prosjektene som best oppfyller kriteriene, skal få forrang. I tillegg vil vi ha en grense der alle prosjekter som krever 25 MW kraft eller mer, skal behandles på Stortinget før eventuell tildeling.

Datasenternæringen har vokst kraftig de siste årene – og vil vokse enda mer med dagens politikk. Rødt vil ha et midlertidig forbud mot all ny utbygging av kommersielle datasentre, fram til vi har på plass en ny regulering av datasentre. Datasentre skal måtte søke om konsesjon for å drive i Norge, og med søknaden må det være en åpenhet om eierskap og kundelister. Datasentre som utvinner kryptovaluta står, ifølge regjeringen, for hele 1/3 av kraftforbruket i datasentre.¹²³ Denne kraftsløsingene må forbys.

Ved siden av datasentre er olje- og gassnæringen forventet å øke sitt forbruk mest de neste årene. NVEs anslag går fram til 2029, hvor forbruket er forventet å øke til 14 TWh. Men olje- og gassnæringens mål er å bruke 19 TWh allerede i 2030, og øke forbruket enda mer i årene etter.¹²⁴ Rødt vil si nei til å tappe stikkontaktene på land og sende strømmen til sokkelen, og heller ha en planlagt nedtrapping som starter med de mest forurensende feltene, kombinert med en satsning på karbonfangst- og lagring. Vi må prioritere den dyrebare, fornybar vannkraften strengere.

Makspris på strøm

Strømmen som koster 13 øre å produsere, blir solgt for det mangedobbelte på kraftmarkedet. Systemet med børsstyrte strømpriser har dermed spilt fallitt. Gjennom 100 år har vi bygd opp et kraftsystem som er folkets felles eie, men nå risikerer vi å kaste det bort. Norge importerer skyhøye priser fra et europeisk marked gjennom strømbørsen, utenlandskabler og full innlemmelse i EUs energipolitikk. Norge risikerer å gå fra å være et land med kraftforedlende industri, til en råvareeksportør av kraft. Dette har ikke stått i mange partiprogrammer, men det er denne politikken olje- og energiministre fra Høyre, Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har ført, med stadig flere utenlandskabler – bygd for kraftselskapenes kommersielle hensyn – og integrering i EUs energimarked og ACER.

Fordi Rødts kraftplan baserer seg på at dagens offentlig eide vannkraftverk, som produserer kraft til en rimelig pris, fortsatt skal være bærebjelken i kraftsystemet, er det mulig å holde kraftprisene nede. Myndighetene setter hvert år en «konsesjonspris» på vannkraft, som skal gjenspeile produksjonskostnaden på et representativt utvalg vannkraftverk. Den ligger rett under 13 øre. Maksprisen må gjenspeile hva det faktisk koster å produsere strømmen.

Rødt ønsker å sette et tak på prisen kraftselskapene kan ta fra kunder i Norge for innenlands strømsalg. Vi har foreslått en makspris på strøm på 35 øre/kWt i 2025, som var snittprisen på spotpris på kraft fra 2010 til 2020 33 øre/kWt. Maksprisen må følges av en leveringsplikt for kraftselskapene. Sammen med nettselskapene må de levere strømmen som trengs i sin region. Rødt ønsker å sikre offentlig eierskap i all større kraftproduksjon i Norge, slik at vi kan sikre at denne leveringsplikten overholdes.¹²⁵

Et rettferdig, progressivt flerpris-system.

I tillegg til gode støtteordninger som bidrar til energieffektivisering vil Rødt også endre innretningen på nettleia og el-avgiften, slik at den premierer strømsparing og energieffektivisering, og gjør luksusforbruk dyrere. Vi ønsker en nasjonal makspris på nettleien for gjennomsnittlig forbruk for boligtypen, og faste nasjonale maksimumstakster for over- og underforbruk. Senker du forbruket litt, skal du få en ekstra stor effekt på strømgregninga, samtidig som prisen er forutsigbar og rimelig for alle med et normalt forbruk. Planen vår viser hvordan de som kutter strømforbruket 15 prosent, kan få en strømgregning som er hele 30 prosent lavere. Vi vil også kutte i momsen og el-avgiften, men el-avgiften skal ha en luksus-takst som gjør luksusforbruk dyrt.

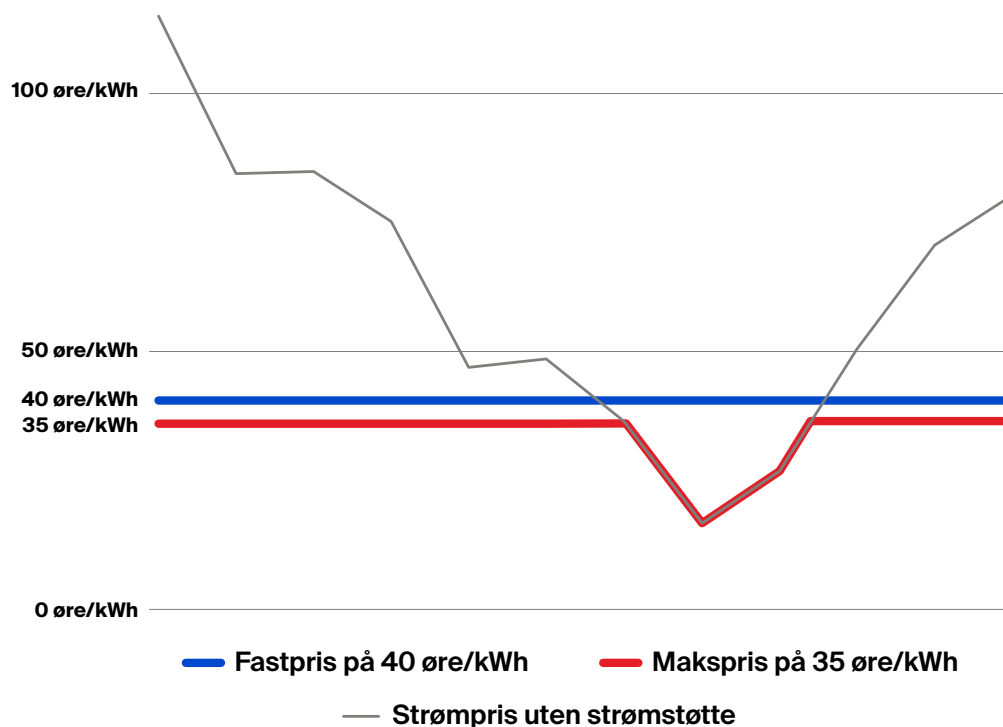
Modellen skal gjelde for husholdninger, fritidsboliger og vanlige bedrifter. På sikt ønsker vi en lignende ordning for kraftkrevende industri, på en rettferdig måte som ikke rokker ved at rimelig kraft er deres viktigste konkurransefortrinn, og grunnlaget for at industrien er etablert i Norge.

123. Dokument nr. 15:2380 (2023-2024) Skriftlig spørsmål fra Geir Jørgensen (R) til digitaliserings- og forvaltningsministeren. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=95460>.

124. KonKraft. (2024). *Framtidens energinæring på norsk sokkel: klimastrategi mot 2030 og 2050*, side 34. <https://www.konkraft.no/contentassets/50565602b7174006863850e43edd783f/statusrapport-2024-170624-ver5-final.pdf>.

125. Rødt. (2025). *Makspris på strøm på 1-2-3: Rødts plan for å innføre makspris på strøm til hjem og næringsliv, og sikre en storstilt innsats for energieffektivisering*. <https://roedt.no/makspris-pa-1-2-3>.

Hva er forskjellen på fastpris og makspris?

Sum av alle kutt

	Millioner tonn CO ₂ -ekv.	
	Kutt i 2030	Kutt i 2035
Sum	21,47	36,96
Grønn industriomstilling	4,66	9,18
Økt bruk av bærekraftig biomasse i industriprosesser	1,41	1,64
Økt bruk av grønt hydrogen i industriprosesser	0,68	1,53
Direkte og indirekte elektrifisering av industrien	0,07	0,26
Konvertering fra fossile brenslers i stasjonær forbrenning	0,50	0,53
Reduksjon av PFK- og lystgassutslipp	0,11	0,14
Karbonfangst- og lagring (CCS) i industrien	0,79	3,46
Miljødirektoratets referansebane	1,09	1,61
Transport og anleggsmaskiner	6,10	9,73
Trafikkreduksjon og økt kollektivtrafikk	0,62	0,82
Elektrifisering av person- og samferdselstrafikken	0,09	0,17
Elektrifisering og optimalisering av gods og varetransport	1,06	1,78
Bedre og utslippsfri jernbane	0,09	0,10
Redusert luftfart og lavere utslipp	0,55	0,84
Omstilling av maskinparken	0,44	0,76
Miljødirektoratets referansebane	3,25	5,25
Olje og gass	5,78	10,4
Omstillingsplaner med krav om utslippsreduksjoner	5,78	10,4
Sjøfart, fiske og havbruk	2,03	2,76
Flytte fiskekvoter til mindre fartøy	0,18	0,24
Nullutslippsløsninger i offentlig passasjertransport	0,16	0,32
Landstrøm og batterielektrifisering i sjøfarten	0,19	0,19
Overgang til biogass og hydrogenbaserte drivstoff	0,48	0,64
Forbud mot utslippscruise	0,30	0,30
Ytterligere tiltak for fritidsbåt	0,05	0,15
Miljødirektoratets referansebane	0,67	0,93

Jordbruk og matsystem	0,78	1,39
Kostholdsendringer	0,75	1,2
Redusert matsvinn	0,12	0,2
Bærekraftig gjødsling	0,16	0,24
Forbedret arealbruk	0,01	0,03
Miljødirektoratets referansebane	-0,26	-0,28
Avfall, bygg og oppvarming	2,12	3,52
Redusert deponibruk og økt metanutakk	0,26	0,47
Karbonfangst- og lagring (CCS) på avfallsanlegg	0,43	0,80
Utfasing av diesel, vedovner og gass til oppvarming	0,35	0,34
Mindre nybygging og mer gjenbruk	0,30	0,50
Miljødirektoratets referansebane	0,77	1,41

Utslippsnivå i Norge i 2030 med Rødts tiltak (utslipp i 2023, minus sum av foreslåtte tiltak)	25,2 millioner tonn CO ₂ -ekvivalenter
---	---

Reduksjon sammenlignet med 1990	50,9 prosent (%)
---------------------------------	------------------

Utslippsnivå i Norge i 2035 med Rødts tiltak (utslipp i 2023, minus sum av foreslåtte tiltak)	9,70 millioner tonn CO ₂ -ekvivalenter
---	---

Reduksjon sammenlignet med 1990	81,1 prosent (%)
---------------------------------	------------------

